

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 13

כי אתה נרי ה' והוי"ה יגיה חשכי

Бо Ти — мій світильник, Гавая

Душа — світильник Імені Б-га (Гавая): Тора й трепет — це його олія, а тваринна душа (нефеш габагаміт) — гніт, який перетворює полум'я Б-жественної душі (нефеш елокіс), щоб істина Гаваї світила у фізичному світі. Коли пізніші, слабші покоління вже не можуть самі запалити цей світильник, вища Гавая, що перебуває поза впорядкованими світами, осяює їхню темряву, як це сталося під час Хануки.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/13/

ГОЛОВНА ДУМКА

Душа — світильник Імені Б-га (Гавая): Тора й трепет — це його олія, а тваринна душа (нефеш габагаміт) — гніт, який перетворює полум'я Б-жественної душі (нефеш елокіс), щоб істина Гаваї світила у фізичному світі. Коли пізніші, слабші покоління вже не можуть самі запалити цей світильник, вища Гавая, що перебуває поза впорядкованими світами, осяює їхню темряву, як це сталося під час Хануки.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар ставить запитання: чому у вірші царя Давида Ім'я Гавая згадується двічі, причому вдруге — із доданою літерою вав? Душа в тілі — це «світильник Гаваї»: його олія, гніт і два кольори полум'я відповідають чотирьом літерам Імені. Світло Б-жественної душі охоплює тваринну душу, як полум'я охоплює гніт, щоб підкорити й перетворити її. Щоб показати, як низька тваринна душа може стати світлом, Альтер Ребе пояснює слова «Я звеличу Тебе, мій Б-же, Царю»: творіння походить лише від царювання (Малхут) Б-га — саяйва, досягнутого через скорочення (цимцум), — однак сутність Б-га відкривається саме у фізичному світі завдяки міцвот, подібно до того, як полум'я стає світлом лише на гноті. Оскільки корінь тваринної душі дуже високий, її перетворення викликає милість, вищу за впорядковані світи. Олія — це Тора й вищий трепет, що походить із мудрості (Хохма); гніт — це нижчий трепет; два полум'я — це любов згори та любов, що народжується зі споглядання. Друга, вища Гавая осяює темряву пізніших поколінь, яким бракує власної сили, як показує диво Хануки.

ПЛАН

1	Запитання і світильник	¶1-2
Чому Ім'я подвоюється; душа як світильник, чотири складники якого відповідають чотирьом літерам Гаваї.		
2	Гніт і олія	¶3-5
Світильники у Храмі як свідчення; як горить полум'я; як Б-жественна душа охоплює й перетворює тваринну душу, подібно до полум'я, що спалює гніт.		
3	«Я звеличу Тебе, мій Б-же, Царю»	¶6-10
Царювання як саме лише саяйво, досягнуте через скорочення; любов до сутності Б-га; два порядки слів «Єдиний, Життя світів, Цар» і Цар, що перевершує світи й облачається у фізичний світ.		

4	Світло, що відкривається через вчинки	¶11–13
	Міцвот у цьому світі притягують сутність Б-га, як полум'я на ґноті; запалювання світильників приносить істину Гаваї, перед Якою верх і низ рівні.	
5	Милість, що перевершує міру	¶14
	Перетворена тваринна душа, корінь якої дуже високий, пробуджує потік милості без скорочень; Тора як олія.	
6	Олія, трепет і любов	¶15–21
	Олія як внутрішнє життєве начало, що походить із Хохми; Тора й тиха молитва як вищий трепет (йуд); ґніт як нижчий трепет (кінцева гей); дві любові як два полум'я (перша гей і вав).	
7	Вища Гавая	¶22–23
	Додана літера вав; два Імені у вислові «Гавая, Гавая»; Ім'я над впорядкованими світами, яке приносить милосердя у нижній світ.	
8	Темрява пізніших поколінь	¶24–26
	Слабшим душам потрібна велика праця; вища Гавая освітлює їхню темряву через пробудження згори.	
9	Ханука	¶27–28
	Грецька мудрість осквернила олії святої Хохми; запечатаний глечик первосвященника та любов згори дали світло на всі вісім днів.	

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Світильник Гаваї נר הוי' נשמת אדם

Душа в тілі, олія, ґніт і два полум'я якої відповідають чотирьом літерам Імені Гавая.

Підкорення і перетворення (іскаф'я та ішафха) אֲתַכְפִּיּא וְאִתְּפַחָא

Б-жественна душа спершу підкорює тваринну душу, а потім перетворює її, як полум'я спалює ґніт і перетворює його на світло.

Царювання (Малхут) מלכות

Влада Б-га над світами, яка є лише зовнішнім саявом, досягнутим через скорочення, а не Його сутністю; від неї походить усе творіння.

Вищий і нижчий трепет רִאָאָה עֵילָאָה וִירָאָה תַּתָּא

Вищий трепет — це самоусунення, що походить із Хохми, олія та йуд; нижчий трепет — страх повстати проти Царя, ґніт і кінцева гей.

Дві любові, два кольори світла ב"פ רחֵימוּ — ב' גוּוֵי אור

Велика любов, що дається згори як дар, — біле світло й перша гей; любов, що народжується зі споглядання величі Б-га, — темне світло й вав.

Два Імені Гавая ב' שְׁמוֹת הוִי'

Одна Гавая — у впорядкованих світах, а інша, вища, — над ними; її позначає додана літера вав, і вона приносить милосердя та світло навіть туди, де власний світильник душі темний.

Пробудження згори אֲתַעֲרֹתָא דְלַעֲיָלָא

Б-жественне світло, яке дається без спонукання знизу, як у темряві пізніших поколінь і під час дива Хануки.

Запитання і світильник

1 כי אתה נרי^{1,2} ה' והייתה יגיה חשכי. להבין הכפל ב"פ [כ' פעמים] הוי' הא' הוי' והב' והוי' בתוספת וי"ו.

«Бо Ти — мій світильник, Ім'я Б-га (Гавая), і Гавая осяює мою темряву». [Потрібно] зрозуміти, чому Ім'я Б-га повторюється двічі: спочатку — «Гавая», а вдруге — «i Гавая», з доданою літерою вав.

Маамар починається віршем, який промовив цар Давид і в якому Ім'я Гавая згадується двічі. Альтер Ребе запитує, чому воно повторюється і чому вдруге перед ним стоїть додаткова літера вав («i Гавая»).

הנה כתיב נר ה' נשמת אדם.³ פ"י שנשמת אדם המלובשת בגוף הוא בחי' נר של שם הוי'. לפי שכל הארבעה אותיות דשם⁴ הוי' מרומזות בנר.

Тепер написано: «Світильник Гаваї — душа людини». Це означає, що душа людини, облечена в тіло, є рівнем світильника Імені Гавая, адже в світильнику знаходять відповідність усі чотири літери Імені Гавая.

Він починає з вірша з Притч, де людська душа названа «світильником Гаваї». Душа, живучи в тілі, є світильником цього Імені, бо кожна з чотирьох літер Імені має відповідність у частинах світильника; Ор га-Тора, на яку посилається примітка Kehot, наводить Прі Ец Хаїм Аризалю (Шаар га-Шабос, кінець глави 4) як джерело цього вчення.

2 והיינו בארבעה דברים שבנר שהם השמן והפתילה וכי' גווי' אור נהורא אוכמא⁵ הנאחו כפתילה ונהורא חירא למעלה ממנה.

Отже, у лампі є чотири складники: олія, гніт і два кольори світла — темне світло (неора ухма), яке тримається за гніт, і біле світло (неора хівра), що підноситься над ним.

У лампі є чотири частини: олія, гніт і два відтінки полум'я. Темне світло міститься близько до гнота й тримається за нього, тоді як біле світло піднімається над ним.

ולכן הנשמה קרויה נר שיש בה ג"כ ד' בחינות הללו שמן ופתילה וכי' גווי' אור המרומזות בד' אותיות הוי'.

Тому душу називають лампою, адже вона також має ці чотири аспекти — олію, гніт і два кольори світла, — на які вказують чотири літери Імені Б-га (Гавая).

Душа має ті самі чотири складники, тому її й називають лампою; ці чотири складники відповідають чотирьом літерам Імені Б-га (Гавая). Який складник відповідає якій літері, буде пояснено далі в маамарі.

РОЗДІЛ 2 • 13-5

Гніт і олія

3 ולהבין די בחינות הללו בנשמה. וגם להבין ענין הנרות שהיו במקדש

[Ми маємо] зрозуміти ці чотири аспекти в душі, а також зрозуміти значення світильників, які були у Святилищі.

Порушено два питання: що означають чотири складові світильника в душі та що означали світильники у Святилищі — Менора.

שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] וכי לאורה הוא צריך⁶ כו'. אלא עדות היא לכאי עולם שהשכינה שורה בישראל. וצ"ל למה הנרות דוקא עדות להשראת השכינה.

Про них наші благословенної пам'яті мудреці сказали: «Хіба Він потребує світла?» тощо. «Навпаки, це свідчення для всіх, хто приходить у світ, що Б-жественна присутність (Шехіна) перебуває серед Ізраїлю». І слід пояснити, чому саме світильники є свідченням про перебування Шехіни.

Талмуд запитує, чи може Б-г потребувати світла Менори, і відповідає, що світильники були свідченням для світу: Шехіна перебуває серед єврейського народу. Альтер Ребе запитує, чому саме світильники мають бути таким свідченням.

אך הענין הוא כי הנה אור המאיר הוא בשביל שנאחז האור בפתילה ומכלה אותה. אך הפתילה לבדה היתה כבה וכלה במהרה

Однак суть справи така: світло світить завдяки тому, що воно охоплює гніт і спалює його. Та сам гніт швидко згас би й згорів.

Він починає з пояснення того, як діє полум'я. Воно світить, охоплюючи гніт і спалюючи його, але якби гніт горів сам по собі, він незабаром згас би.

וגם לא היתה הארת האור טובה כ"כ [כל כך] רק ע"י השמן שהוא הגורם התחברות האור בפתילה.

І світло не сяяло б так добре; [воно світить так] лише завдяки олії, яка забезпечує поєднання світла з гнітом.

Саме олія підтримує зв'язок полум'я з гнітом і завдяки їй світло сяє добре. Тепер цю аналогію можна застосувати до душі.

4 והוא הגורם להיות האור טוב ובהיר שע"י השמן נעשה גוון נהורא חורא. וע"י הפתילה גוונא אוכמא.

I саме це робить світло добрим і яскравим: завдяки олії виникає білий відтінок світла, а завдяки гноту — темний.

Олія дає біле світло, а гніт — темне. Отже, два відтінки полум'я походять від двох речей, які його живлять.

וככל המשל הזה כך הוא בהתלבשות הנשמה בגוף ונה"ב [ונפש הבהמית] שאור הנאחז ונתלבש בנפש הבהמית הוא כמשל האור שנאחז בפתילה. כי הנה הנה"ב [הנפש הבהמית] נלקחה מבחי"י ק"נ [קליפת נוגה] וכלולה מע"ס [מעשר ספירות] דנוגה שכל ומדות.

Як у всій цій притчі, так само відбувається і з облаченням душі в тіло й тваринну душу (нефеш габагаміт): світло, яке закріплюється в тваринній душі й облачається в неї, подібне до світла в притчі, яке закріплюється в гноті. Адже тваринна душа походить із рівня кліпат нога [оболонки, яку ще можна очистити й піднести] і включає десять сфер духовного прояву (сфірот) нога — інтелект і емоційні атрибути (мідот).

Тепер притчу застосовано до душі: світло Б-жественної душі (нефеш елокіс), яке закріплюється в тваринній душі, подібне до полум'я, що охоплює гніт. Тваринна душа походить із кліпат нога — єдиного рівня приховування, який ще можна очистити й піднести, — і має десять сил інтелекту та емоцій.

כי זלעו"ז [זה לעומת זה] עשה. ⁷ כמו שיש ע"ס [עשר ספירות] בנשמה היא נה"א [נפש האלקית] שהם בקדושה. כך יש עשר בחי"ב בנה"ב [בנפש הבהמית] שהן לגרמיה כו'. אשר שלט האדם באדם. ⁸

Адже [Б-г] створив це навпроти того. Так само як у душі, тобто нефеш елокіс, є десять сфірот, що належать до святості, так і в нефеш габагаміт є десять рівнів, які існують заради самих себе, тощо. «Коли людина панує над людиною».

Це впливає з принципу, що Б-г створив святість і протилежне їй як відповідні одна одній сторони: десять сил нефеш елокіс належать до святості, тоді як десять сил нефеш габагаміт зосереджені на собі — існують «заради самих себе». Вислів Когелета «коли людина панує над людиною» прямо говорить про владу однієї людини над іншою; тут він натякає на дві душі в людині, що змагаються за владу.

5 ולאם מלאם יאמץ. ⁹ וע"ס [ועשר ספירות] דנה"א [דנפש האלקית] נאחזות ומתלכשות בע"ס [בעשר ספירות] דנה"ב [דנפש הבהמית] שהן לעומת זה. והכוונה הוא בכדי להפך נה"ב [נפש הבהמית] ולכלות אותה באור הנשמה.

«I один народ буде сильнішим за інший народ». Десять сфер духовного прояву (сфiрот) Б-жественної душі (нефеш елокiс) охоплюють і облачаються в десять сфiрот тваринної душі (нефеш габагамiт), які є їхніми відповідниками. Мета полягає в тому, щоб перетворити тваринну душу й поглинути її світлом душі.

Б-г сказав Рiвцi, що з близнюкiв у її утробi «один народ буде сильнішим за інший», і Альтер Ребе застосовує це до двох душ. Сили Б-жественної душі входять у відповідні сили тваринної душі, щоб перетворити її й поглинути світлом душі.

ולהיות אתכפייא ואתהפכא כו' דוגמת כליון הפתילה באור הנאחז בה. וכמו שהפתילה עצמה נהפכת לאור ואש. כך נה"ב [נפש הבהמית] עצמה היא אתהפכא כו':

I [мета полягає в тому,] щоб відбувалися iскаф'я (пiдкорення) та iсхапха (перетворення) тощо, подiбно до поглинання гнота світлом, що охопило його. I так само, як сам гнiт перетворюється на світло й вогонь, сама тваринна душа проходить перетворення (iсхапха) тощо.

Мета полягає і в тому, щоб пiдкорити тваринну душу (iскаф'я), і в тому, щоб перетворити її (iсхапха), подiбно до того, як полум'я поглинає гнiт. Як сам гнiт перетворюється на світло й вогонь, так само має перетворитися й сама тваринна душа.

РОЗДІЛ 3 • 116-110

«Я звеличу Тебе, мій Б-же, Царю»

6 אך להבין ענין זה כיצד תהיה התהפכות נה"ב [נפש הבהמית] החיונית להיות עולה במדרגה גדולה כ"כ [כל להיות ממה אור וגילוי אלקות].

Але [потрібно] зрозуміти: як може відбутися перетворення життєдайної тваринної душі (нефеш габагамiт), щоб вона піднялася на такий високий рівень, що з неї виходитимуть світло й розкриття Б-жественності?

Alter Rebbe запитує, як тваринна душа, що лише оживляє тіло, може піднятися настільки високо, щоб стати джерелом світла й розкритої Б-жественності. Відповідь розкривається в наступних кількох абзацах.

הנה כתיב ארוממך¹⁰ אלקי המלך.¹¹ ויש בזה ב' פירושים¹² הא' ארוממך ממטלמ"ע [ממטה למעלה] והב' ארוממך היינו להיות המשכת הרוממות מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה].

Ось написано: «Звеличуватиму Тебе, Б-же мій, Царю». Це можна тлумачити двома способами: перший — «Звеличуватиму Тебе» знизу вгору; другий — «Звеличуватиму Тебе» означає, що велич притягується згори донизу.

Він починає з першого вірша 145-го псалма: «Звеличуватиму Тебе, Б-же мій, Царю». «Звеличувати» Б-га може означати підносити речі знизу вгору або притягувати велич згори донизу, у світ.

7 וביאור הענין כי הנה פ"י אלקי מלשון אלי הארץ¹³ שהוא לי [לשון] כח¹⁴ שזה אמר דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] בעבור כללות העולם

Пояснення цього таке: слово «Елокай» («мій Б-г») походить від вислову «могутні (ейлей) землі», який означає силу. Це сказав цар Давид, мир йому, про світ загалом.

Слово «Елокай», «мій Б-г», розуміється як споріднене з «ейлей га-арец» — «могутні землі», тому воно означає силу. Цар Давид говорив про Б-га як про силу, що діє в усьому світі.

שהכח והחיות הנמשך בהם מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה הממכ"ע [הממלא כל עלמין] הוא בבחי' המלך שלהיותו מלך על כל העולם הם חיים וקיימים ונתהוו מאין ליש מבחי' זו דמלכותו ית'.

[Він мав на увазі], що сила й життєва сила (хают), які вливаються в них із Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), хай буде благословенний Він, що наповнює всі світи (мемале коль альмін), належать до рівня «Царя»: оскільки Він — Цар усього світу, вони живуть і існують, і постали з нічого в буття завдяки цьому рівню Його царювання (Малхут), хай буде Він благословенний.

Сила й життєва сила, що вливаються у світ із Нескінченного світла, яке наповнює всі світи, походять від Б-га як Царя. Оскільки Він — Цар світу, світ живе, існує й постав із нічого завдяки Його царюванню (Малхут).

8 ונודע שהמלוכה והממשלה שבמלך אינה רק בחי' הארה והתפשטות לזולתו ואינו נוגע למלך עצמו כמו שאר מעלות ומדות שבו שהוא חכם כו'.

Відомо, що царювання та владарювання царя — це лише рівень / аспект (бхіна) саява й поширення назовні, до інших, і воно не стосується самого царя, як стосуються його інші достоїнства та якості — наприклад, те, що він мудрий тощо.

Влада царя поширюється назовні, на його підданих; вона не є частиною його власної сутності так, як його мудрість та інші якості. Царювання — це лише саяво царя, яке поширюється на інших.

וזהו מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים].¹⁵ שהתהוות כל עולמים עליונים ותחתונים והכח והחיות המלוכש בהן ומהוה אותן נמשך מבחי' מדת מלכותך שהוא ענין מהות המלוכה והממשלה ולא ממהות המלך עצמו רק מבחי' מלכותו כו'.¹⁶

Це [і є значення слів]: «Твоє царювання — царювання всіх світів»: виникнення всіх світів — вищих і нижчих, а також сила й життєва сила (хают), вбрані в них і ті, що приводять їх до буття, походять з рівня атрибуту «Твого царювання» (Малхут) — сутності царювання та владарювання, — а не із самої сутності Царя, а лише з рівня Його царювання тощо.

Це пояснює вірш «Твоє царювання — царювання всіх світів»: світи та життєва сила, яка їх творить, походять лише від атрибуту царювання Б-га (Малхут), а не від Його сутності. Усе творіння походить від зовнішнього відблиску Б-га.

9 והנה להיות התפשטות אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בבחי' מלכותו ית' היו כמה צמצומים. וכמ"ש להודיע לבני האדם¹⁷ גבורותיו וכבוד הדר מלכותו.

А тепер: щоб Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, могло поширитися на рівень Його царювання (Малхут), благословенний Він, знадобилося кілька скорочень (цимцумім), як сказано: «Щоб сповістити синам людським про Його могутні діяння і про славу величі Його царювання».

Щоб Нескінченне світло поширилося на рівень царювання, знадобилося кілька скорочень (цимцумім). У вірші з псалма 145 йдеться про «могутні діяння» Б-га разом зі славою Його царювання.

גבורותיו הן הן הצמצומים להיות כבוד הדר מלכותו. ואין זה אלא בחי' זיו להיות כבוד והדר. וכמאמר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] בחי' שם בלבד.

«Його могутні діяння» (гвуротав) — це саме цимцумім, завдяки яким постає «слава величі Його царювання». Це не що інше, як рівень саява (зів), що становить славу й велич, — як у вислові: «Благословенне Ім'я слави Його царювання навіки-віків»: лише рівень самого Імені.

Слово «гвурот» означає також стримування, тому Алтер Ребе тлумачить його як скорочення, завдяки яким стає можливим царювання. Царювання — це лише саяво (зів), як підказує відповідь: «Благословенне Ім'я слави Його царювання»: воно є лише «Іменем», а не сутністю Б-га.

ואי לזאת ארוממך שעייז יבא לקיום ואהבת את¹⁸ ה' אלקיך הוא אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש בכל לבבך בשני יצריך¹⁹ שעייז אתכפייא כו' שלא יהי' [יהיה] חפץ ורצון אחר זולתו וכמ"ש מי לי בשמים²⁰ וכו'.

Тому: «Я звеличу Тебе» — завдяки цьому приходять до виконання заповіді «Люби Гаваю, свого Б-га», тобто самого Нескінченного світла, благословенний Він, — «усім своїм серцем», обома своїми нахилами; адже завдяки цьому відбувається підкорення (іскаф'я) тощо, і людина не має жодного бажання чи волі, окрім Нього, як сказано: «Кого маю я на небесах...» тощо.

Отже, «Я звеличу Тебе» означає спрямувати свою любов не лише до цього саява, а до самого Нескінченного світла — любити Б-га «усім своїм серцем», тобто обома нахилами: добрим і злим. Коли злий нахил підкорений, людина бажає лише Б-га, як у словах: «Кого маю я на небесах...».

וזהו ארוממך ממטה למעלה.²¹ (ועיי' [ועיין] בזהר וארא דכ"ח²² סוף ע"ב) וגם ארוממך המשכת הרוממוי מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה].

Це і є «Я звеличу Тебе» — від низу догори. (Див. Зогар, Ваера, кінець 28b.) А «Я звеличу Тебе» означає також низведення величі згори донизу.

Любов, що підноситься до сутності Б-га, є «звеличенням» знизу догори; саме для цього наведено Зогар, Ваера. Друге значення — низведення величі згори — пояснюється далі.

והענין כי הנה פעם אומרים²³ יחיד חי העולמים מלך ופעם אומרים מלך יחיד חי העולמים.²⁴

Пояснення: іноді ми промовляємо: «Єдиний, Життя світів, Цар», а іноді: «Цар, Єдиний, Життя світів».

Щоб пояснити значення низведення згори, Алтер Ребе звертається до двох порядків тих самих слів у молитвах. В одному «Цар» стоїть наприкінці, в іншому — на початку.

ופי' כי יחיד חי העולמים מלך היינו שהוא יחיד ומיוחד לבדו ית' וקדוש ומובדל כו'.²⁵

Значення вислову «Єдиний, Життя світів, Цар» таке: Він єдиний і особливий, лише Він, благословенний Він, святий і відокремлений тощо.

У вислові «Єдиний, Життя світів, Цар» Б-г спершу постає як «Єдиний»: Він один, святий і відокремлений від світів. І лише потім ідеться про те, що Він є їхнім життям і Царем.

10 וחי העולמים הוא ע"י כמה צמצומים להיות בבחינת מלך לעולם שע"י ארוממך מלמעלה למטה כו'

І «Життя світів» постає завдяки кільком скороченням (цимцумім), щоб Він був на рівні Царя щодо світу; і завдяки цьому — «Я звеличу Тебе» згори донизу тощо.

У першому порядку Б-г стає «Життям світів» лише завдяки кільком скороченням, які приводять Його до того, щоб Він був Царем над світом. Альтер Ребе пов'язує це з другим значенням слів «Я звеличу Тебе» — зі звеличенням, що простягається згори донизу.

ומלך יחיד חי העולמים היינו שלהיות חי העולמים הוא מתצמצם בבחי' מלך ובחינת מלך זה הגם שהוא בחי' אחרונה לגבי א"ס ב"ה עצמו מ"מ הוא בבחי' יחיד ומיוחד קדוש ומובדל כו' לגבי התהוות עלמין

А «Цар, Єдиний, Життя світів» означає, що, аби бути Життям світів, Він скорочує Себе до рівня Царя; і цей рівень Царя, хоч і є останнім рівнем щодо Самого Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, усе ж перебуває в категорії Єдиного й Особливого, святого й відокремленого тощо — стосовно постання світів.

У другому порядку спочатку постає «Цар»: щоб давати життя світам, Б-г скорочує Себе до рівня Царя. І все ж цей рівень, хоч він є останнім і найнижчим щодо Самого Ейн Соф, усе ще є «Єдиним», святим і відокремленим порівняно зі світами.

ואי לזאת נמשך בחינת מלכותו לבחי' יחיד חי העולמים להיות התלבשות מלך יחיד קדוש ומובדל כו' בבחינת עלמין והיינו בעוה"ז הגשמי דוקא כי נעוץ תחלתן בסופן²⁶ דייקא.

Тому рівень Його царювання (Малхут) простягається до рівня «Єдиного, Життя світів», щоб Цар — єдиний, святий і відокремлений тощо — облачався в рівень світів; а це відбувається саме в цьому фізичному світі, бо «початок їхній уклінений у кінець їхній» — саме так.

Завдяки цьому царювання Б-га може принести властивість «Єдиного» в самі світи, так що святий, трансцендентний Цар облачається в них. Це відбувається саме у фізичному світі, бо, як сказано в Се-фер Їціра, початок речей «уклінений у їхній кінець»: найвище пов'язане з найнижчим.

Світло, що відкривається через вчинки

11 וזהו והיו הדברים האלה ²⁷ אשר אנכי מצוך היום כו' היום לעשותם ^{28,29} כי הוא המשכת אור א"ס ב"ה

ממש מצוך מלשון התקשרות

Це і є [значення слів]: «І нехай ці слова, які Я заповідаю тобі сьогодні, будуть...» тощо; «сьогодні, щоб виконувати їх» — адже це є низведення самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він; «заповідаю тобі» (метцавеха) — у значенні зв'язку.

Вірш «Ці слова, які Я заповідаю тобі сьогодні» тлумачиться як низведення самого Ор Ейн Соф. Слово «заповідаю» (метцавеха) розуміється як цавта — «зв'язок», адже міцва поєднує людину з Б-гом.

בכח"י היום לעשותם דוקא שהוא בעולם הזה עולם המעשה ולא בעולמות עליונים שהם ע"י השתלשלות בירידת סתר המדרגות מעילה לעלול כו' ורחוקים מאור א"ס ב"ה ממש.

[Це відбувається] саме на рівні «сьогодні, щоб виконувати їх», тобто в цьому світі, світі дії, а не у вищих світах, які виникають через ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), через спадання прихованими рівнями від причини до наслідку тощо, і далекі від самого Ор Ейн Соф, благословенний Він.

Це відбувається саме «сьогодні, щоб виконувати їх»: у цьому світі, світі дії, як тлумачить ці слова Талмуд, а не у вищих світах. Вищі світи виникають через поступове спадання від причини до наслідку, тому вони далекі від самого Ор Ейн Соф.

משא"כ בסוף מעשה מתגלה אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש שלא כדרך ירידת והשתלשלות העולמות אלא כמשל האור הנאחז בפתילה שקודם שנאחז בפתילה אינו עולה בשם אור כלל.

Інакше — наприкінці дії: там розкривається сам Ор Ейн Соф, благословенний Він, не шляхом спадання й послідовного розгортання світів, а подібно до світла, яке займається на ґноті: перш ніж воно займеться на ґноті, воно взагалі не вважається світлом.

Наприкінці дії, у найнижчій точці, розкривається сам Ор Ейн Соф — не через поступове спадання. Це подібно до полум'я, яке займається на ґноті: перш ніж воно охопить ґніт, його взагалі не вважають світлом.

12 וע"י התאחזותו בדבר גשמי נתהווה גילוי אור.³⁰ אך אור זה צריך להמשיך על ידי עבודת האדם ורוח אייתי רוח³¹ ואמשיך רוח. אם ישים אליו לבו³² רוחו ונשמתו אליו יאסוף.

Завдяки тому, що воно тримається за матеріальний предмет, виникає розкриття світла. Але це світло потрібно низвести завдяки служінню людини, і «дух приводить дух і низводить дух». «Якщо він зверне до Нього своє серце, то збере до Нього свій дух і душу».

Полум'я стає видимим світлом лише завдяки тому, що тримається за щось матеріальне; так само світло Б-га розкривається через матеріальні вчинки. Однак це світло потрібно низвести завдяки власному служінню людини: як сказано в Зогарі, дух знизу «приводить дух» згори. Слова Елігу в Йові, які прямо говорять про те, як Б-г звертає Своє серце до людини й збирає назад її дух, тут тлумачаться так: людина звертає своє серце до Б-га й збирає до Нього свій дух і душу.

13 וזהו ענין הדלקת הנרות להדליק ולהמשיך האור³³ שיהא נאחז כפתילה. וזהו קרוב ה' לכל קראיו³⁴ לכל אשר יקראהו באמת.

У цьому полягає значення запалювання світильників: запалити й притягнути світло вниз, щоб воно втрималося на ґноті. І це [значення] слів: «Ім'я Б-га (Гавая) близьке до всіх, хто кличе Його, до всіх, хто кличе Його в істині».

Запалювання світильників означає притягнути світло вниз, щоб воно втрималося на ґноті. У цьому полягає значення слів «Гавая близька до всіх, хто кличе Його в істині»: звернення до Нього притягує вниз Його близькість.

דהיינו להיות אמת ה' לעולם. ואמתות ה' הוא שמעלה ומטה שוים לפניו ית' כחשיכ' [כחשיכה] כאורה³⁵

Тобто щоб у світі (ле-олам) була «істина Гаваї». Істина Гаваї полягає в тому, що верхнє й нижнє рівні перед Ним, благословенним, — «як темрява, так і світло».

Кликати «в істині» означає привнести у світ «істину Гаваї». Ця істина полягає в тому, що верхнє й нижнє рівні перед Ним, адже для Нього «темрява — як світло».

וסדר ההשתלשלות הוא רק בערכנו ובערך כל העולמות הברואים מאין ליש שלא יבטלו במציאות ונק' כדמותנו³⁶ דמות כבוד³⁷ ה'. אבל בצלמנו בצלם אלקים³⁸ היינו אמתות יחודו יתברך בעליונים ובתחתונים בשוה.³⁹

Порядок ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) стосується лише нас і всіх світів, створених із небуття в буття, щоб вони не втратили свого існування; і це називається «за нашою подобою», «подоба слави Гавай». А «за нашим образом», «образ Б-га» — це істина Його єдності, благословенний Він, однаковою мірою у вищих і нижчих світах.

Впорядкована послідовність вищих і нижчих світів існує лише з нашої перспективи та з перспективи створених істот, щоб вони не були поглинуті й не втратили свого існування; це називається «подобою» Б-га. «Образ» Б-га, навпаки, — це істина Його єдності, однаково присутньої у найвищих і найнижчих світах.

РОЗДІЛ 5 • 114

Милість, що перевершує міру

14 וכיצד נמשך אמת ה' לעולם אמר הכתוב כי גבר עלינו חסדו.⁴⁰ מחמת תגבורת חסד ואור עליון יותר מערך השתלשלות.

Як же «істина Імені Б-га (Гавая)» притягується у світ? Писання каже: «Бо Його милість взяла гору над нами» — завдяки сплеску вищої милості (Хесед) і світла, що виходять за межі міри ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Як істина Гавая притягується у світ? Завдяки тому, що «Його милість взяла гору над нами»: сплеску вищої милості й світла, які перевершують упорядкований лад світів, що розгортаються згори вниз.

והיינו ע"י נה"ב [נפש הבהמית] כד אתהפכא ואתכפייא כי נה"ב [נפש הבהמית] הגם שלמטה בעוה"ז היא במדרגה שפלה מ"מ שרשה ומקורה העליון היא הגבה למעלה במאד

Це відбувається завдяки тваринній душі (нефеш габагаміт), коли вона перетворюється й підкорюється (ітгапха та іткаф'я). Адже хоча внизу, у цьому світі, тваринна душа перебуває на низькому рівні, її корінь і вище джерело все ж дуже високо.

Цей сплеск відбувається завдяки тваринній душі, коли вона перетворюється й приборкується. Хоч у цьому світі вона перебуває низько, її корінь дуже високий.

שהיא מבחי' לפני מלך מלך.⁴¹ וכמ"ש במ"א מענין המאכל שעליו יחיה האדם^{42, 43} מפני ששרשו ממקום גבוה כו'.

Адже її корінь — на рівні «до того, як зацарював будь-який цар», як пояснюється в іншому місці щодо їжі, якою живиться людина: її корінь походить із високого місця тощо.

Її корінь — на рівні «до того, як зацарював будь-який цар», тобто царі Едому, які в Кабалі відповідають світу Тогу, що передував упорядкованим світам. У Тора Ор, у маамарі на главу Бешалах, Альтер Ребе так само пояснює, чому їжа, хоча вона нижча за людину, може підтримувати її: Б-жественна іскра в їжі має вищий корінь — зі світу Тогу.

ולכך ע"י התהפכות נה"ב [נפש הבהמית] בהתגברות הטוב על הרע מעורר כך למעלה כשרשה תגבורת אור וחסד עליון להיות גילוי אמת ה' לעולם אמתות ה' ממש.

Тому, коли тваринна душа перетворюється і добро бере гору над злом, це пробуджує відповідно вгорі, у її корені, сплеск світла й вищої милості, щоб у світі розкрилося «істина Гавая» — сама істина Гавая.

Отже, коли тваринна душа перетворюється, а добро долає зло, у її високому корені пробуджується сплеск вищого світла й милості. Це розкриває у світі істину Гавая — саму істину Гавая.

(והוא בחי' חסד עליון הממתיק הגבורות. פי' דהרי מבואר לעיל שכדי להיות התפשטות האור בבחי' מל' הוא ע"י גבורות וצמצומים כמ"ש להודיע לבני האדם גבורותיו⁴⁴ כו'.

(Це рівень вищої милості, що підсолоджує гвурот (стримувальні сили). Адже, як пояснювалося вище, поширення світла на рівень царювання (Малхут) відбувається завдяки гвурот і скороченням (цимцумім), як сказано: «Щоб сповістити синам людським про Його могутні діяння (гвуротав)» тощо.

У дужках пояснюється, що йдеться про вищу милість, яка «підсолоджує» стримувальні сили (гвурот). Як пояснювалося вище, царювання розкривається лише через стримування й скорочення — через «могутні діяння» з цього вірша.

אבל בחי' כי אתה נרי⁴⁵ הוי' הוא בחי' כי גבר עלינו חסדו להיות תוספת אור בלי צמצומים כו'. ונקי' בחי' מיתוק זה יחוד קובה"ו [קודשא בריך הוא ושכינתיה] כמ"ש בתניא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] בהג"ה [בהגהה]⁴⁶

Але рівень «Бо Ти — моя лампа, Гавая» — це рівень «Бо Його милість взяла гору над нами»: він приносить додаткове світло без скорочень тощо. Це підсолодження називається єднанням Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), і Його Б-жественної присутності (Шехіні), як пояснюється в примітці до 41-го розділу Танія.)

Світло слів «Бо Ти — моя лампа, Гавая» — це милість, що «бере гору» й приносить додаткове світло без скорочень. Це підсолодження — єднання Святого, благословенного Він, і Його Шехіні, про яке йдеться в примітці до 41-го розділу Танія.

אך הנה כמו במשל אור הנר הנ"ל שע"י כליון הפתילה לבדה אינה מאיר כ"כ [כל כך] כ"א ע"י השמן.

Однак, як у наведеному вище прикладі світла лампи: саме лише згоряння ґнота не дає їй світити так яскраво; світло з'являється завдяки олії.

У прикладі з лампою є ще один елемент: саме лише згоряння ґнота не дає доброго світла без олії. Тепер олії має відповідати певний елемент у душі.

כך צ"ל בחי' שמן בעבודת האדם בהתלבשות הנשמה בגוף. והוא ענין שמן משחת קדש⁴⁷ ורומז על התורה

Так само в служінні людини, коли душа перебуває в тілі, має бути рівень олії. Це «священна олія помазання» (шемен мішхат кодеш), і вона натякає на Тору.

Служіння людини, коли душа перебуває в тілі, також потребує «олії». Ця олія — Тора; на неї натякає «священна олія помазання».

כי קדש הוא בבחי' חכמה ואורייתא מחכמה נפקת והשמן היא פנימיות החיות שבכל הדברים שמוציאים מהן השמן.

Адже «святе» (кодеш) належить до рівня мудрості (Хохма), а «Тора походить від Хохми». А олія — це внутрішній вимір (пніміют) життєвої сили (хают) у всіх речах, з яких добувають олію.

«Святе» (кодеш) означає Хохму, а Тора походить від Хохми. Олія — це найглибша життєва сила всього, з чого її відтискають.

Олія, трепет і любов

15 ולכן בכל הדברים יש שמן ואפי' [ואפילו] באבנים⁴⁸ כי כולם בחכמה עשית⁴⁹ ויש כולם פנימית החיות בבחי' שמן.

Тому олія є в усьому, навіть у камінні, адже «Ти створив усе мудрістю (Хохма)», і в усьому є внутрішній вимір (пніміют) життєвої сили (хают), на рівні олії.

Оскільки все було створене через Хохму, кожна створена річ має внутрішню життєву силу — свою «олію», навіть каміння. В іншому записі цього маамару (Сефер га-Маамарім 5568), наведеному в примітці Kehot, як доказ того, що олія є внутрішнім виміром кожної наявної речі, подано вірш «олію з кременистої скелі».

והשמן הנמשך מקדש שהיא ח"ע [חכמה עילאה] היא ג"כ המתלבשת אפי' [אפילו] בדברים גשמיים כמו זרעים מועד כו'.

А олія, що походить зі «святого» (кодеш), тобто з Вищої Хохми, — це також те, що облачається навіть у матеріальні речі, як-от Зераїм (землеробство) [i] Моед (свята) тощо.

Олія, що походить зі «святого», з Вищої Хохми, так само облачається в розгляд Торою матеріальних питань. Зераїм і Моед — це порядки Мішни, присвячені землеробству та святкам.

16 ושמן זה הוא הגורם הארה רבה להיות האור טוב להאיר. והיינו להיות גלוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בנפש האדם בגלוי ממש כאלו רואה כו'

Саме ця олія викликає велике осяяння, завдяки якому світло добре сяє. Тобто вона спричиняє розкриття Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, у душі людини — справжнє розкриття, наче людина бачить тощо.

Олія змушує світло яскраво сяяти: вона приносить справжнє розкриття Нескінченного світла в душі людини, настільки виразне, наче вона могла б його бачити.

ולא בדמיונות הנולדים מן המחשבה לבדה שהן חולפות ועוברות ואינן קבועות כנפש באמת לאמתו רק
שיהא הגלוי בלב באמת לאמתו קבוע ותקוע בחיזוק כיתד שלא תמוט להיות נגדו תמיד⁵⁰

Не йдеться про уявні образи, народжені самою думкою, які минають і зникають, не закріплюючись у душі в абсолютній істині; натомість розкриття має бути в серці — справжнє, закріплене й міцно вкорінене, мов кілок, який не зрушити, щоб воно завжди було перед людиною.

Йдеться не про скороминущий образ, породжений самою думкою, який згасає і не залишає тривалого сліду. Розкриття має закріпитися в серці, бути міцним, мов кілок, який не зрушити, і завжди залишатися перед людиною.

וגלוי זה הוא להיות יראת ה' על פניו יראה עלאה בבחי' בטול ממש הנרמזת באות יו"ד של שם הוי'
כנודע כי שם הוי' הוא דחילו ורחימו רחימו ודחילו.

Це розкриття має привести до того, щоб «трепет перед Б-гом» був «на його обличчі»: до вищого трепету (їра ілаа), рівня справжнього самоусунення (бітуль), на який натякає літера йод Імені Б-га (Гавая). Адже, як відомо, Ім'я Б-га — це трепет і любов, любов і трепет (дехілу у-рехіму, рехіму у-дехілу [трепет і любов, любов і трепет]).

Таке тривале розкриття породжує «трепет перед Б-гом на його обличчі»: вищий трепет, цілковите самоусунення, на який натякає йод Гаваї. Як відомо, чотири літери Гаваї означають спочатку трепет і любов, а потім любов і трепет; у Лікутей Тора на Shir HaShirim зроблено посилення саме на цей маамар: велика любов — це верхня гей, а вищий трепет — йод.

נמצא שאות יו"ד הרומזת לחכמה הוא בחי' דחילו שהיא בחי' יראה עלאה⁵¹ אם אין חכמה אין
יראה.^{52, 53} לכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מה להלן באימה⁵⁴ וביראה אף כאן כו'.

Отже, літера йод, що натякає на мудрість (Хохма), відповідає трепету (дехілу), тобто вищому трепету: «Якщо немає Хохми, немає й трепету». Тому наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Як там — зі страхом і трепетом, так і тут» тощо.

Йод означає Хохму, а отже — вищий трепет, як навчає вислів: «Якщо немає Хохми, немає й трепету». Саме тому Тору, що походить від Хохми, слід вивчати зі страхом і трепетом, як біля Сінаю.

17 והיינו מפני התלבשות ח"ע [חכמה עילאה] ששם שורה ומתגלה אוא"ס [אור אין סוף] כ"ה ממש בבחי' בטול אפי' [אפילו] בדברים גשמיים הנאמרים בתורה אשר לפנינו.

Це завдяки облаченню вищої мудрості (Хохма), де перебуває й розкривається саме Нескінченне світло (Ор Ейн Соф), благословенний Він, у стані самоусунення (бітуль) — навіть у матеріальних питаннях, про які йдеться в Торі, що перед нами.

Причина в тому, що вища мудрість облачена в Тору, і там Нескінченне світло перебуває й розкривається у стані самоусунення. Це стосується навіть обговорення в Торі матеріальних питань.

והלכה זו היא דבר ה' ממש. וכן האדם כשעוסק בתורה דבר ה' ממש ורוח פיו מדבר בו.

І ця галаха — саме слово Б-га. Так само, коли людина займається Торою, [це] саме слово Б-га, і подих Його уст промовляє в ній.

Отже, кожен закон Тори справді є словом Б-га. Коли людина вивчає Тору, слово Б-га й подих Його уст промовляють через неї.

18 וכמ"ש ודברי אשר שמתי בפ"ך ⁵⁵ ועז"נ [ועל זה נאמר] ודברת במ ⁵⁶ להיות המשכ' חכמה ויראה עילאה במ בד"ת [בדברי תורה].

Як написано: «І слова Мої, які Я вклав у твої уста»; і про це сказано: «І говоритимеш про них (бам)», — щоб у них (бам), тобто у словах Тори, низводилися мудрість (Хохма) і вищий трепет.

Це підтверджують слова Єшаягу: «І слова Мої, які Я вклав у твої уста». Вислів «говоритимеш про них (бам)» тлумачиться як низведення Хохми й вищого трепету у слова Тори, які людина промовляє.

ומזה נמשך תפלת י"ח בלחש ובחשאי בחי' שמן שהוא בחי' בטול. ועז"ז רומזים כריעות והשתחויות שבתפלה שהם המשכות הבטול.

Звідси походить молитва Шмоне-Есре, яку промовляють пошепки й тихо, — рівень (бхіна) олії, що є рівнем самоусунення (бітуль). На це вказують уклони й доземні поклони під час молитви, які низводять самоусунення.

Молитву Шмоне-Есре промовляють пошепки й тихо, бо вона виражає цю «олію» — самоусунення, властиве вищому трепету. Уклони під час молитви також низводять це самоусунення.

19 ולכן כתיב בעמדם תרפינה כנפיהם⁵⁷ בבחי' לחש וחשאי. ויראה הנרמזת בה"א [באות ה"א] אחרונה של שם הוי' היא יראה תתאה שלא למרוד בממה"מ [במלך מלכי המלכים] הקב"ה ולא למרות עיני כבודו.^{58, 59} והוא בחי' הפתילה ששולט בה אור האש להפך ולכלות אותה.

Тому сказано: «Коли вони стояли, вони опускали свої крила» — аспект (бхіна) шепоту й мовчання. А трепет, на який вказує остання літера гей Імені Б-га (Гавая), — це нижній трепет (іра татаа): не повставати проти Царя над царями царів — Святого, благословенний Він (Кудша бріх ху), — і не зневажати очей Його слави. Це бхіна гнота, над яким панує світло вогню, щоб перетворити й спалити його до кінця.

Ангели Єхезкеля опускають крила, коли завмирають, подібно до тиші молитви, що промовляється пошепки. Нижній трепет, на який вказує остання літера гей Гаваї, — це страх повстати проти Царя; він відповідає гноту, який полум'я долає, перетворює й поглинає.

20 וכי גווני אור הם ב"פ [בי פעמים] רחימו שבשם הוי' כי ואהבת⁶⁰ בגימטריא [בגימטריא] ב"פ [בי פעמים] אור⁶¹ היינו האהבה הרמוזה בה' ראשונה של הוי' היא בחי' אה"ר [אהבה רבה] הכאה מלמעלה אהבה בתענוגים⁶² שהיא בחי' מתנה כו'

Два кольори світла — це два [згадування про] любов (рехіму) в Імені Б-га (Гавая), адже веаавта («і любитимеш») за гематрією дорівнює подвійному ор («світло»). Тобто любов, на яку вказує перша гей Імені Гавая, — це рівень великої любові (агава раба), що приходить згори, «любові в насолодах», — рівень дару тощо.

Два кольори полум'я відповідають двом згадуванням любові у вислові «трепет і любов, любов і трепет», а слово веаавта («і любитимеш», 414) за гематрією дорівнює подвійному слову ор («світло», 207). Любов першої гей — це велика любов, що приходить згори, «любов у насолодах», дарована як подарунок.

והיא בחי' נהורא חיוורא ואהבה הרמוזה בוי"ו של שם הוי' היא האהבה הנולדה בנפש המשכלת ומתכוננת בגדולת א"ס ב"ה והיא בחי' נהורא אוכמא הקרובה אל הפתילה ומתאחזת בה:

Це рівень білого світла (неора хівра). А любов, на яку вказує вав Імені Гавая, — це любов, що народжується в душі, яка осягає й споглядає велич Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він; це рівень темного світла (неора ухма), яке близьке до гнота й тримається за нього.

Любов, що походить згори, — це біле світло. Любов вав народжується, коли душа осягає й споглядає велич Б-га; це темне світло, близьке до гнота й таке, що тримається за нього.

21 וזהו כי אתה נרי⁶³ הוי' שבחי הוי' היא כבחי נר בשמן ופתילה. וכי גווי אור הרמוזות בד' אותיות של הוי' נעשה נרי שמתלבש בנר הוי' נשמת אדם⁶⁴ כנ"ל:

Ось [що означають слова]: «Бо Ти — мій світильник, Гавая»: рівень Імені Б-га (Гавая) відповідає рівню світильника з олією та ґнотом; разом із двома відтінками світла, на які натякають чотири літери Гаваї, [він] стає «моїм світильником», убираючись у «світильник Гаваї — душу людини», як пояснено вище.

Тепер пояснюється перша половина вірша: Ім'я Б-га (Гавая) набуває форми світильника з олією, ґнотом і двома відтінками світла, що відповідають чотирьом літерам Імені. Воно стає «моїм світильником», убираючись у людську душу — «світильник Гаваї».

РОЗДІЛ 7 • 122-23

Вища Гавая

22 והי"ה יגיה חשכי.⁶⁵ והוי' בתוספת וי"ו רומזת על בחי הוי' ביותר עליונה. וכמ"ש הוי"ה הוי"ה אל רחום וחנון⁶⁶ כו'.

«І Гавая осяває мою темряву». Вислів «і Гавая» з доданою літерою вав натякає на ще вищий рівень Імені Гавая, як написано: «Гавая, Гавая, Б-г, милосердний і милостивий» тощо.

У другій половині вірша, «і Гавая осяває мою темряву», вжито вислів «і Гавая» з доданою літерою вав, що вказує на ще вищий рівень Імені. Те саме подвоєне Ім'я відкриває тринадцять атрибутів милосердя: «Гавая, Гавая, Б-г, милосердний і милостивий»; у Лікутей Тора до Хукат, на який посилається примітка Kehot, наведено Ідру, де сказано, що перше Ім'я перебуває у рівні емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), а друге — в Атіку, внутрішньому рівні вінця (Кетер).

ופסיק טעמא בגווייהו שיש ב' בחי הוי'. והענין כי פעם כתיב⁶⁷ הוי' רחום וחנון ופעם כתיב חנון ורחום^{68, 69} הוי'.⁷⁰

Між ними стоїть знак кантиляції (песік), адже є два рівні Гавая. Пояснення таке: в одному місці написано: «Гавая, милосердний і милостивий», а в іншому — «Милостивий і милосердний — Гавая».

Там знак кантиляції (песік) відділяє одне Ім'я від другого, показуючи, що це два рівні. У Писанні також сказано і «Гавая, милосердний і милостивий», і «Милостивий і милосердний — Гавая»; різний порядок слів пояснить ці два рівні.

23 ופי' הוי' רחום וחנון⁷¹ שכדי להיות התגלות מדות רחום וחנון מאוא"ס [מאור אין סוף] ב"ה דלאו מכל אלין מדות⁷² איהו כלל.⁷³ הוצרך להיות בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות.

Значення слів «Ім'я Б-га (Гавая), милосердний і милостивий» полягає в тому, що для розкриття атрибутів милосердя й милості з Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), благословенний Він, адже «Він зовсім не належить до жодного з цих атрибутів», необхідний був рівень Гаваї, що є скороченням і розширенням, притягуванням вниз і розширенням.

У вислові «Гавая, милосердний і милостивий» Ім'я стоїть на першому місці. Сутність Б-га, Нескінченне світло, не має жодного з цих атрибутів, як сказано в Тікуней Зогар, тому необхідна була Гавая, що розуміється як скорочення й розширення, — притягування вниз, завдяки якому можуть проявитися милосердя й милість.

אך פי' חנון ורחום⁷⁴ הוי' היינו שמבחי' חנון ורחום דהיינו⁷⁵ מפני כי חפץ חסד הוא⁷⁶ נמשך בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטות כו' שבסדר ההשתלשלות

Але значення слів «Милостивий і милосердний — Гавая» полягає в тому, що з рівня «милостивий і милосердний», тобто тому, що «Він бажає милості», притягується вниз рівень Гаваї, який є скороченням і розширенням тощо, у межах порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

У вислові «Милостивий і милосердний — Гавая» порядок зворотний, і спочатку названо атрибути: оскільки Б-г «бажає милості», з милосердя й милості притягується вниз Гавая впорядкованих світів, із її скороченням і розширенням.

משא"כ הוי' שקודם רחום וחנון היא ההוי' שלמעלה מגדר ההשתלשלות.

На відміну від цього, Гавая, що стоїть перед словами «милосердний і милостивий», — це Гавая, яка перебуває над межами ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз.

Гавая, що стоїть перед словами «милосердний і милостивий» у тринадцяти атрибутах, є вищою — вона перебуває над межами впорядкованих світів.

ושם נעשה ג"כ בחי' הוי' שהוא צמצום והתפשטו' [והתפשטות] כו' כדי להמשיך מדת רחום וחנון בהוי' שבסדר ההשתלשלות.

І там також виникає рівень Гаваї, що є скороченням і розширенням тощо, аби притягнути атрибут «милосердний і милостивий» до Гаваї, яка перебуває в межах порядку ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз.

Навіть вища Гавая передбачає певне скорочення й розширення, але її мета — внести милосердя й милість у нижчу Гаваю, що перебуває у впорядкованих світах. Отже, вище Ім'я є джерелом милості, яка сягає нижчого.

(ועמ"ש ע"פ ואתחנן אל⁷⁷ הוי"ה וע"פ וירא ישראל⁷⁸ את היד הגדולה כו' מענין ב' שמות הוי"ה):

(Див. також пояснення до вірша «I я благав Гаваю» та до вірша «Ізраїль побачив велику руку» тощо — про два Імені Гавая.)

Алтер Ребе посилається на два інші маамари, у яких ідеться про два Імені Гавая. У примітках Kehot зазначено, що вони надруковані в Ор га-Тора до розділу Ваєтханан і в Тора Ор до розділу Бешалах.

РОЗДІЛ 8 • 124-26

Темрява пізніших поколінь

24 והנה בדורות הראשונים כמו בנביאים ושופטים מצינו דור שכולו זכאי או כולו חייב. ומי שהיה זכאי

הי' [היה] זכאי במדרגת צדיק גדול או נביא ומי שהיה חייב היה רשע גמור ועי"ז לא היו ממוצעים.

I ось, у ранніх поколіннях, як-от у [часи] пророків і суддів, ми знаходимо покоління, цілком праведне або цілком винне. Той, хто був праведним, був праведним на рівні великого цадика (праведника) або пророка, а той, хто був винним, був цілковитим нечестивцем; тому не було проміжних.

У давніші епохи, як-от за часів пророків і суддів, цілі покоління були або цілком праведними, або цілком винними. Праведники були великими цадиками або пророками, а винні — цілковитими нечестивцями; нікого між ними не було.

אך דורות האחרונים דור אחר דור אין בהם רשעים כ"כ [כל כך] ולא צדיקים כ"כ [כל כך] טובים.

Але в пізніших поколіннях, покоління за поколінням, немає ані таких нечестивців, ані таких добрих цадиків.

У пізніших поколіннях крайнощі ослабли. Немає ані таких нечестивців, ані таких видатних цадиків.

25 והענין שבדורות הראשונים [הראשונים] היו נשמות עליונות ממדרגות גבוהות ומצד נשמתם בעצמם היו

יכולים לשלוט על הרע שבנפשם ומיד כשיתבונן בגדולת א"ס ב"ה יגיע אליו היראה כו' רק רשע גמור שמגביר הרע שבנפשו בשאט נפש.

Суть полягає в тому, що в ранніх поколіннях були душі піднесеного рівня, з високих ступенів; завдяки самим своїм душам вони могли панувати над злом у своїй душі. Щойно людина замислювалася над величчю Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, до неї приходив трепет тощо, — за винятком цілковито нечестивої людини, яка з цілковитою зневагою посилювала зло у своїй душі.

У ранніх поколіннях були піднесені душі, власна сила яких давала їм змогу подолати зло всередині; самого роздуму про велич Б-га було досить, щоб людина сповнилася трепетом. Лише цілковито нечестива людина, яка навмисно посилювала зло в собі, не могла цього зробити.

אבל דורות האחרונים עיקבא דמשיחא⁷⁹ בחי עקביים אין כח בנשמתם עצמם לשלוט על הרע וצריך יגיעה רבה יגיעת נפש ויגיעת בשר.

Але пізніші покоління — «п'яти Машіаха» (іквеса ді-Мешіах), рівень п'ят, — не мають у самих своїх душах сили панувати над злом, і їм потрібна велика праця: праця душі й праця тіла.

Пізніші покоління, «п'яти Машіаха», — це душі рівня п'ят, найнижчої частини тіла. Їхнім душам бракує сили самостійно подолати зло, тому їм доводиться докладати великих зусиль — і душевних, і тілесних.

26 וזהו והי"ה יגיה חשכי⁸⁰ היינו בחי חשך שבדורות אחרונים. כי דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] אמר זה בעד כללות ישראל שיש בהם בחי חשך בדורות אחרונים עיקבא דמשיחא

Це [значення слів]: «Ім'я Б-га (Гавая) осяює мою темряву» — йдеться про аспект темряви в пізніших поколіннях. Адже цар Давид, мир йому, сказав це від імені всього Ізраїлю, серед якого в пізніших поколіннях, у часи «п'ят Машіаха», є аспект темряви.

«Ім'я Б-га (Гавая) осяює мою темряву» — це про темряву пізніших поколінь. Цар Давид говорив від імені всього єврейського народу, зокрема й поколінь перед приходом Машіаха, коли власний світильник душі тьмяніє.

שאין אתה נרי הוי"ה כלומר שאין נר הוי"ה נשמת אדם⁸¹ מ"מ והוי"ה היא בחי הוי"ה עליונה שלמעלה מהשתלשלות יגיה חשכי ולמענו למענו יעשה⁸² כי חפץ חסד הוא⁸³ באתעדל"ע [באתערוותא דלעילא] בלי אתעדל"ת [אתערוותא דלתתא]:⁸⁴

[Тоді] немає «Ти — мій світильник, Гавая»; тобто немає «світильника Гавая — душі людини». Проте «і Гавая» — рівень вищої Гаваї, що перебуває вище за ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), — «осяює мою темряву», і «заради Себе, заради Себе Він діятиме», бо «Він прагне милості», через пробудження згори (ітарута делейла), без пробудження знизу (ітарута делетата).

У тих поколіннях душа не є світильником, що сяє власною силою. І все ж вища Гавая, що перебуває вище за впорядковані світи, осяює темряву заради Себе, бо Він прагне милості, — через пробудження згори, яке не залежить від пробудження знизу.

РОЗДІЛ 9 • 127-28

Ханука

27 וזהו ענין נס דחנוכה שנכנסו יונים להיכל.⁸⁵ היכל הוא בחי' מחי' היי' כ"ל בגימטריא נש"ב [נ' שיערי

בינה].⁸⁶

У цьому й полягає зміст ханукального чуда: греки увійшли до Святилища (Гейхаль). Гейхаль — це рівень розуму: [його літери —] гей-йуд [i] каф-ламед, а за гематрією — п'ятдесят воріт розуміння (Біни).

Ханукальне чудо ілюструє цю ідею. Греки увійшли до Гейхалю — храмового святилища, яке відповідає розуму: його літери поділяються на гей-йуд, що примітка Кегот пояснює як гей Біни, і каф-ламед, чи-слово значення якого — п'ятдесят, що відповідає п'ятдесяти воротам Біни (розуміння).

והיונים הנ"ל הם בחי' חכמה דקליפה⁸⁷ חכמות חיצוניות כמו פילסופיא. שבזמן⁸⁸ ההוא היו פילסופים המכחישי [המכחישים] בנבואה.

Ці греки — це рівень мудрості (Хохма) оболонки (кліпи): зовнішні мудрування, як-от філософія. Адже в той час були філософи, які заперечували пророцтво.

Греки уособлюють Хохму кліпи — зовнішню мудрість, як-от філософію. У ту епоху були філософи, які заперечували пророцтво.

28 ולכן טמאו כל השמנים⁸⁹ של בחי' חכמה שבקדושה שרצו להשכיחם תורתך⁹⁰ כו' ונעשה נס ע"י פך של שמן שהי' [שהיה] מונח בחותמו של כה"ג [כהן גדול] דיקנא דכהנא רבא חסד עליון בהעלות אהרן את הנרות⁹¹ אהרן שושכינא דמטרוניתא⁹²

Тому вони осквернили всі олії — [олії] рівня мудрості (Хохма), що належить до святості, бо прагнули «змусити їх забути Твою Тору» тощо. І сталося диво завдяки глечику з олією, що зберігався під печаткою Первосвященника — «бородою Первосвященника», вищою милістю (Хесед); «коли Аарон запалює світильники» — Аарон, «супровідник Цариці».

Греки осквернили олії — святу Хохму, — прагнучи змусити Ізраїль забути Тору, як сказано в молитві на Хануку. Диво сталося завдяки глечику, запечатаному Первосвященником, який уособлює вищу милість: Аароном, що запалює світильники й називається «супровідником Цариці», Б-жественної присутності (Шехіні).

שהיא אהבה הבאה מלמעלה באתעדל"ע [באתערותא דלעילא] וממנו הדליקו כל הח' ימים שהם המחשבה וז' המדות שתהיינה מאירות באור האהבה הבאה מלמעלה בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] והיא מבחי' וי"ו בתוספת וי"ו העליונה שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות:⁹³

Це любов, що приходить згори через пробудження згори (ітарута делейла). З неї запалювали світильники впродовж усіх восьми днів, які відповідають думці та семи емоційним атрибутам (мідот), аби вони сяяли світлом любові, що приходить згори, без пробудження знизу (ітарута делетата). І це — з рівня літери вав, доданої літери вав, вищого [рівня], що лежить далеко вище від ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Милість Аарона — це любов згори, дарована без спонукання знизу. З цього єдиного глечика запалювали світильники всі вісім днів, що відповідають думці та семи емоційним атрибутам, аби всі вони сяяли цією вищою любов'ю, яка приходить від «і Імені Б-га (Гавая)» з доданою літерою вав, далеко поза впорядкованими світами.

В АВОДІ

Людина має внести «олію» у своє служіння: вивчати Тору з трепетом Синаю, а молитву промовляти в тиші й самоусуненні (бітуль), щоб полум'я Б-жественної душі охопило тваринну душу й перетворило її. Світло слід притягнути власними зусиллями: «дух приносить дух»; у пізніших поколіннях це вимагає великої праці душі й тіла. Коли власний світильник людини здається темним, вища Гавая осяює темряву як пробудження згори (ітарута делейла), як свідчать ханукальні вогні.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому біле світло походить від олії, а темне — від гнота, і як ці два світла відповідають двом видам любові?
2. Чим відрізняється «Єдиний, Життя світів, Цар» від «Цар, Єдиний, Життя світів», і чому найвищий рівень відкривається саме у фізичному світі?
3. Як тваринна душа, що перебуває так низько, може пробудити милість, вищу за впорядковані світи?
4. Чому Тору слід вивчати з трепетом Синаю, і як тиха молитва Шмоне-Есре виражає ту саму «олію»?
5. Чого навчає глечик, запечатаний первосвященником, про покоління, у яких власний світильник тьмянний?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 כי אתה נרי

У примітці сказано, що там надруковано запис (ханаху) цього маамара, який із знаком питання приписано **Mitteler Rebbe**.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי (?) בסה"מ תקס"ח ע' תרמג. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות בכרך 1135 בגוכתי"ק הצ"צ רשום "שבת חנוכה תקס"ח" (וכנראה שכת"י זה הגי' הצ"צ וממנו נדפס בתו"א, בגוכתי"ק נמצאים כמה הגהות בפנים שלא נדפסו בתו"א, וכמה הגהות בגוכתי"ק על צדי העמודים שנדפסו כאן). ראה גם ד"ה יונתי תר"מ סעי ד. וראה פלח הרמון שמות ע' דש.

2 כי אתה נרי ה'

Пісня подяки Давида в день, коли Б-г урятував його від усіх ворогів і від Шаула: «Бо Ти — мій світильник, Ім'я Б-га (Гавая), і Гавая освітлює мою темряву» — Б-г е його світлом у кожну темну годину. Подвійне Ім'я в цьому вірші — питання, на яке відповідає весь маамар.

II Samuel 22:29ט"כ:ב שמואל ב

כִּי־אַתָּה נִרִי ה' וְהִ' יִגִּיֶה חֲשָׁכִי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Psalms 18:29ט"ח:כ"ח תהילים

כִּי־אַתָּה תֹאִיר נִרִי ה' אֶלְקִי יִגִּיֶה חֲשָׁכִי:

For Thou dost light my lamp; the L-RD my G-d doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמואל-ב כב, כט. ראה בסה"מ תקס"ח כרך ב ע' תתסח בהערה לע' תרמג שבכמה כת"י נוסף כאן תי' תאיר (כי אתה תאיר נרי ה' והי' יגיה חשכי) והוא צירוף מב' פסוקים דשמואל-ב, וע"פ תהלים יח, כט. וראה באוה"ת בראשית ע' שטט, ב.

3 נר ה' נשמת אדם

Приповідь Шломо: «Світильник Імені Б-га (Гавая) — душа людини, що досліджує всі внутрішні покої»: Б-г бачить внутрішній світ людини крізь її власну душу, як крізь світильник. Альтер Ребе тлумачить слово «світильник» точно: душа — це світильник, у якому відображаються чотири літери Імені. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Proverbs 20:27כ"ז:כ"ז משלי

נֵר ה' נְשָׁמַת אָדָם חָפֵשׁ כָּל־חֲדָרֵי־כֶסֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כ, כז.

4 שכל הארבעה אותיות דשם הוי' מרומזות כנר

Там Ор га-Тора наводить При Ец Хаїм, Shaar HaShabbos, кінець глави 4, як джерело вчення про те, що чотири літери Імені знаходять відповідність у світильнику.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת שיט, ב מציין לפע"ח שער השבת ספ"ד. ובמשנת חסידים מסכת תוספת שבת פ"ג, ע"ש.

АБЗАЦ 2

5 דברים — נהורא אוכמא

У Тікуней Зогар йдеться про «три кольори світильника». Примітка Kehot вказує на це місце стосовно кольорів полум'я, описаних тут.

Тקו"ז תיקון 60 Tikkunei Zohar, Tikkun 60

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ת"ז תי' ו ע' יח, א תלת גוונים דשרגא. אוה"ת נח ע"א, ב.

АБЗАЦ 3

6 וכי לאורה הוא צריך

Талмуд запитує, чи потрібне Б-гу світло Менори, адже Ізраїль сорок років мандрував пустелею при Його світли, і відповідає, що це свідчення для всіх, хто приходить у світ, що Б-жественна присутність (Шехіна) перебуває над Ізраїлем.

שבת כ"ב ב:ב Shabbat 22b:2

מתיב רב שש"ת: "מחוץ לפרוכת העדות יערוך", וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו! אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה ביש"אל. מאי עדות? אמר רב: זו גר מערבי שנותן בה שמן כמדת הברותיה, וממנה הנה מדיק ובה הנה מסיים. והא הכא פיון דקביעי גרות, לא סגי' דלא משקל ואדלוקי. קשיא בי' למאן דאמר משום כווי מצוה, וכי' למאן דאמר משום אכחשי מצוה!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מנחות פ"ו ב:ה' Menachot 86b:5-7

(ויקרא כד, ב) צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך אמר רבי שמואל בר נחמני אליך ולא לי לא לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום אמר ר' זריקא אמר ר' אלעזר לא לאכילה אני צריך ולא לאורה אני צריך (מלכים א ו, ד) ויעש לבית חלוני שקופים אטומים תנא שקופין [מבפנים] ואטומים [מבחוץ] לא לאורה אני צריך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שבת כב, ב. מנחות פו, ב.

АВЗАЦ 4

7

כי זלעו"ז עשה

Коелет радить насолоджуватися добрим днем і розмірковувати про лихий, адже Б-г створив «це навпроти того»: добро поруч зі злом. Альтер Ребе бачить у цьому принцип, за яким святість та її протилежність створені як відповідники, тож тваринна душа (нефеш габагаміт) має десять сил, відповідних десяти силам Б-жественної душі (нефеш елокіс). (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 7:14ד"ז: קהלת ז'

ביום טובה יהיה בטוב וכיום רעה ראה גם את־זו לע־מת־זו עשה הא־לקים על־דברת שלא ימצא האדם אחריו מאומה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8

אשר שלט האדם באדם

Коелет зауважує час, «коли людина панує над людиною» на шкоду їй: одна людина має владу над іншою. Альтер Ребе тлумачить цих двох «людей» як дві душі всередині однієї людини, кожна з яких має десять сил і змагається за владу. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Ecclesiastes 8:9ט"ט: קהלת ח'

את־כל־זו ראיתי ונתון את־לבי לכל־מעשה אשר נעשה תחת השמש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

קהלת ח, ט.

АВЗАЦ 5

9

ולאם מלאם יאמן

Б-г сказав Рівці, що в її утробі два народи, і що «один народ буде сильнішим за інший». Маамар застосовує це до внутрішнього протистояння між Б-жественною душею (нефеш елокіс) і тваринною душею (нефеш габагаміт).

Genesis 25:23ג"כ: בראשית כ"ה

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנה ושני לאמים ממעיה יפרדו ולאם מלאם יאמן ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כה, כג.

АВЗАЦ 6

10

הנה כתיב ארוממך

У примітці сказано, що уривок звідси цитують в Ор га-Тора до розділів Йтро і Ваєтханан; також наведено посилання на Ор га-Тора до Трума.

ПРИМІТКА КЕНОТ

קטע מכאן מובא באוה"ת יתרו ע'תשנא. פ' ואתחנן ע' עא. יהל אור ע' תעה. סה"מ תרל"ג כרך א ע' עא. וראה סידור עם דא"ח מו, סע"ב ואילך. ובארוכה בפירוש המלות לכ"ק אדה"א קח, ג ואילך. אוה"ת פ' תרומה ע' אשפא. בלקו"ת ראה כט, ד. שמע"צ פט, ד. מציין לכאן. לקמן קיד, א מפרש באופן אחר ע"ש שמציין לכאן.

11

ארוממך אלקי המלך

Давид починає 145-й псалом словами: «Звеличуватиму Тебе, Б-же мій, Царю, і благословлятиму Ім'я Твоє навіки й назавжди» — це пісня хвали. Маамар тлумачить слово «звеличуватиму» у двох значеннях і пояснює слова «Б-же мій» та «Цар» як рівні Б-жественної сили.

Psalms 145:1א"ה: תהילים קמ"ה

תהלה לְדוד אַרוממך אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶבְרַכְּךָ שְׁמָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

[A Psalm of] praise; of David. I will extol Thee, my G-d, O King; And I will bless Thy name for ever and ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, א.

12

ויש ב' פירושים

У примітці наведено посилання на два тлумачення вислову «Звеличуватиму Тебе».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם סידור עם דא"ח מו, ב ואילך. פיה"מ לאדה"א קח, ג ואילך. אוה"ת בראשית כרך ז תתשצט, א. סה"מ תר"ס ע' סד.

АВЗАЦ 7

13

פי אלקי מלשון אלי הארץ

Невухаднецар вигнав царя Єгояхіна до Вавилону разом із його родиною та «могутніми (ейлей) землі» — її вельможами. На підставі такого вживання слова ейлей у значенні «могутній» Альтер Ребе виводить, що ім'я Елокай означає силу. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

II Kings 24:15ט"ו: מלכים ב כ"ד

Ezekiel 17:13ג"ז: יחזקאל י"ז

ויקח מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַיַּכְרֵת אֹתוֹ וַיָּבֵא אֹתוֹ בְּאֵלָה וְאֶת־אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח:

and he took of the seed royal, and made a covenant with him, and brought him under an oath, and the mighty of the land he took away;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלכים-ב כד, טו. יחזקאל יז, יג. וראה באוה"ת פ' יתרו ע' תשנא "ויש לפרש לרומם בחי אלקי המלך שהוא הכח שבבחי ממכ"ע לבחי אל עליון כח

הסוכ"ע" ע"ש. וראה ביהל אור במילואים ע' תרסח. ובאוה"ת פ' ראה ע' תשפב. וכד"ה נר חנוכה תשי"ג.

14

שהוא לי כח

У тому тексті сказано, що це сила Б-жественного сві-тла, яке приводить усі істоти з нічого в буття, як у ви-слові «Б-гові bogiv», — сила й джерело всіх сил, званих Елокім, ангелів, відомих як «сини Елокім».

ПРИМІТКА КЕНОТ

"שהוא כח אור אלקי המהווה כל הנמצאים כו' מאין ליש וכמ"ש לאלקי האלקים שהוא בחי' כח ומקור לכל הכוחות האלקים שהן הן המלאכים שנק' בני אלקים כנודע" — סה"מ תקס"ח ח"ב ע' תרמד.

АВЗАЦ 8

15

מלכותך מכ"ע

«Твое царювання — царювання всіх світів». Альтер Ребе робить висновок, що кожен світ існує лише завдя-ки царюванню Б-га.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ כָּל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

16

שו"ה ולא ממהות — מלכותו כו'

У примітці згадано цей автограф, від маамара якого збереглася лише частина, разом із Buch 1223 як руко-писи, де тут додано примітку, датовану 5595 (1834-35).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוכ 1135 גוכת"ק הצ"צ (רק חלק מהמאמר והשאר חסר) ובבוכ 1223 ניתוסף הגה"ה משנת תקצ"ה: "והנה מה שנק' אלקי שהוא מלשון אילי הארץ וגם לשון אלקים כפשוטו, הענין הוא כי הנה פ"י כח ואור וחיות הנז' תמיד בסי' הקבלה, ולכאורה הוכפל לשון ללא צורך, אמנם באמת אינו כן, והענין כי הנה ענין הכח הוא ענין גילוי ההעלם הוא כמשל הכח שביד האדם לזרוק את האבן שהאבן הוא דומם וטבעו ליפול למטה וע"י כח הזורק נישא באויר היפוך טבעו האבן, והנה הכח הזה שיש ביד האדם לזרוק האבן, והנה הכח הזה כשלא זרקו עדיין הרי ה"י הכח הזה בהעלם רק אחר שיצא אל הגילוי לזרוק האבן ממש אז נראה לעין כל שהכח מתגלה שהרי נושאו את האבן ביד זריקתו באויר נגד טבעו האבן ישאר, וגילוי זה של הכח שביד מן העלם אל הגילוי ברצון האדם תליא ואם יומשך בהעלם וגם איך וכמה יהי הגילוי הכח, ועד"י נק' בשמים ממעל כו', ע"כ שכל מעשי ידך שנמשל האור והחיות האלקים הנמשך ממנו ית' בכללות העולם בשי' מעשי ידיך, שהוא כמשל גילוי הכח שביד האדם כו', ומה נבראו העולמות מאין המוחלט ליש היפך הטבע, וגם עוד זאת כמו שע"י אצבעות היד מתחזק הכח לרוב מיני כחות לכתוב או לצייר או לזרוק כו', כן הן ריבוי מיני כחות לאין קץ נמשכים מבחי' ממכ"ע לבחי' לפושע"ד ולכן נק' שם אלקים לשון רבים כמ"ש אלקים קדושים ע"ש ריבוי התחלקות החיות, וכמו שיש גילוי כח מיד האדם לפעמים רק חיצוני הכח לזרוק ולהגביה דבר קטן שאין צריך לזה פנימי כוחו כלל ולפעמים יש גילוי פנימי כוחו כו', וגם לפעמים מתלבש השכל בכח המעשה כמו לכתוב ולצייר ולפעמים הוא רק גילוי כח זה לבד בלי התלבשות השכל בו וכמו בכח הזריקה כו' כך בכח המהווה הצומח והדומ"ם ע"כ יש כמה מיני המשכות כחות אלקים וכללות העולם פנימיות

וחיצוניות, והתלבשות השכל בכח זה כמו בכח המהווה הנפש השכלית משא"כ בכח המהווה נפש הצומח והדומם כו', וכן בהתחלקות עולמות עליונים ש"י עולמות לכל צדיק כו', וע"כ נמשל לכח דוקא כי כל בחי' ריבוי המשכות אליו מובן עדי"מ מהשמש כו' הכח שביד כו' ולא יובן כ"כ למשל המשכה האור מהשמש ואין שייך בו ריבוי התחלקות כ"כ, וזהו אלקים לשון כח, אך הוא ג"כ כפשוטו לשון אלקות שגילוי הכח שלמעלה אינו כמשל גילוי הכח שבאדם, שהאדם מתפעל ע"י ומתנגע עד שמניח ויחזיר לאיתנו, משא"כ למעלה כתיב כי אני הו"י לא שניתי שאין בו שום שינוי והתפעלות ע"י המשכות וגילוי כח הגני"ל מההעלם אל הגילוי והיינו לפי שגילוי זה הוא דוקא רק הארה בעלמא, כמשל האור הנמשך מהשמש כו' שהוא רק מבחי' מלכותך, מה שנק' מלך על עם והתנשאות זו היא חיותם וקיומם וזהו רק הארה ולא גילוי מהות ועצמות המלך וע"כ גילוי בחי' זו אין פועל שום שינוי כו', או שלא תמשך ולא כמשל האור מהשמש שנמשך ממילא כו', וזהו אלקי לשון אלקות כפשוטו לומר שכל זה הוא אלקות שלמעלה מהשגת האדם ולא כמשל הכח מהאדם כו'".

АВЗАЦ 9

17

להודיע לבני האדם

דאuid: ti, хто знає велич Б-га, мають сповіщати «си-нам людським про Його могутні діяння і про славу велич Його царювання». Алтер Ребе тлумачить «могутні діяння» (гвурот, також «стримування») як скорочення, через які розкривається слава царювання.

Psalms 145:12 תהילים קמ"ה:יב

לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכֹדֶד הַדָּר מְלִכּוּתוֹ:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהילים קמה, יב.

18

ואהבת את ה' אלקיך

Моше звертається до Ізраїлю у Шма: «Люби Ім'я Б-га (Гавая), свого Б-га, усім серцем своїм». Маамар визна-чає, що предметом цієї любові є саме Нескінченне сві-тло (Or Ein Sof), яке перебуває за межами сйива царювання.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבָתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19

בכל לבבך בשני יצריך

Мишна тлумачить слова «усім серцем» як «обома свої-ми нахилами — добрим і злим». Тут це означає, що лю-бов до Б-га приборкує також злий нахил.

Mishnah Berakhot 9:5 משנה ברכות ט:ה

חַיֵּב אָדָם לְכַרֵּךְ עַל הָרָעָה כְּשֶׁשׁ הָיָה מְבַרֵּךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו) וְאַהֲבָתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. בְּכָל לִבְּךָ, בְּשֵׁנֵי יִצְרֵיךָ, בְּיֶצֶר טוֹב וּבְיֶצֶר רָע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ, אֲפִלּוּ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. וּבְכָל מְאֹדְךָ, בְּכָל מְמוֹנָה. דָּבָר אֲחֵר בְּכָל מְאֹדְךָ, בְּכָל מְדָה וּמְדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הָיָה מוֹדֵה לּוֹ בְּמֵאֵד מְאֹד. לֹא יָקַל אָדָם אֶת רִאשׁוֹ כִּינָגַד

שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ...

One must bless [G-d] for the evil in the same way as one blesses for the good, as it says, "And you shall love the L-rd your G-d with all your heart, with all your soul and with all your might" (Deuteronomy 6:5). "With all your heart," with your two impulses, the evil impulse as well as the good impulse. "With all your soul" even though he takes your soul [life] away from you. "With all your might" with all your money. Another explanation, "With all your might" whatever treatment ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

20 מי לי בשמים

Асаф проголошує, що не має нікого на небі й нічого не бажає на землі, крім Б-га. Це описує стан, у якому людина не бажає нічого, крім Нього.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעַמָּה לֹא־תַפְצֹתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עג, כה.

21 ארוממך ממטה למעלה

Ор га-Тора пояснює піднесення догори як рух сйва (зів), так би мовити, до свого джерела, коли воно включається в сутність Б-га.

ПРИМІТКА КЕНОТ

אוה"ת בראשית שכ, ב "והיינו שיהי הזיו עד"מ עולה למקורו כמו שהוא כלול בעצמותו". ראה ספר המאמרים תש"ע ע" 100.

22 (ועי בוהר וארא דכ"ח סע"ב)

Ор га-Тора наводить цей уривок із Зогару: «піднести його до вищого світла... щоб нижнє світло постійно сяяло у вищому світлі», — і пояснює його.

ПРИМІТКА КЕНОТ

"ולאעלאה לי לנהורא עילאה כו' ויתנהיר תדיר נהורא תנאה בנהורא עילאה" כן מעתיק באוה"ת שכא, ב לשון זוהר, וע"ש הביאור.

23 פעם אומרים

Примітка відсилає туди щодо двох порядків слів «Єдиний, Життя світів, Цар».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה בכ"ה בכסלו תר"ס ע' עב. ספר המאמרים תש"ג ד"ה יר"ט של ר"ה ע' 6.

24 ופעם אומרים מלך יחיד חי העולמים

Примітка відсилає туди щодо порядку «Цар, Єдиний, Життя світів».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה סה"מ תקס"ט ע' קפה. דרך מצותיך ד"ה ואולם חי אני פ"ג קעה, ב. ובמ"מ לשם בתחלת המאמר. חלק מהמאמר נעתק בקונטרס עץ החיים לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב. באוה"ת ויקהל ע' ביקנג — מציין לכאן.

25 המשכת הרוממות מלמעלמ"ט

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ביהל אור ע' תקלה.

АБЗАЦ 10

26 נעוץ תחלתן בסופן

У Сефер Єцира сказано, що десять сфер духовного прояву (сфірот) мають «кінець, втиснутий у їхній початок, а початок — у їхній кінець, немов полум'я, прив'язане до жарини». Алтер Ребе використовує це, щоб пояснити, чому найвищий рівень розкривається саме в найнижчому світі.

ספר יצירה 1:7 ספר Yetzirah

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

АБЗАЦ 11

27 והיו הדברים האלה

Слова Моше до Ізраїлю: «ці слова, які я заповідаю тобі сьогодні, нехай будуть на твоєму серці». У простому прочитанні саме Моше заповідає; маамар тлумачить слово «метцавеха» («заповідаю тобі») як зв'язок, як притягнення самого Нескінченного світла (Ор Ейн Соф), а «сьогодні» — як цей світ діяння. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

דברים ו' 6:6 Deuteronomy

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֶנִּי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, 6.

28 היום לעשותם

Талмуд тлумачить слова «сьогодні, щоб виконувати їх» так: «сьогодні виконувати їх, а не завтра виконувати їх; завтра — отримувати за них винагороду». Альтер Ребе наголошує, що Б-жественне світло відкривається завдяки діянню в цьому світі.

עירובין כ"ב א-ה:5-6 Eruvin

והיינו דאמר רבי יהושע בן לוי: מאי דכתיב "אשר אנכי מצוך היום לעשותם", "היום לעשותם" — ולא למחר לעשותם, "היום לעשותם" — למחר לקבל שכרם. אמר רבי חגי, ואיתימא רבי שמואל בר נחמני: מאי דכתיב "אך אפי'?" "אך אפי' מבעי לקה!"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)
ПРИМІТКА КЕНОТ

עירובין כב, א.

29

היום לעשותם

Вірш «які я заповідаю тобі сьогодні, щоб виконувати їх», на якому ґрунтується вчення Талмуду в Eiruvim.

Deuteronomy 7:11א"י: דברים ז

וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַשְּׁפָטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АВЗАЦ 12

30

וע"י התאחותו בדבר גשמי נתהווה גילוי אור

Ор га-Тора зазначає, що саме в цьому світі рівень «Єдиний» (Кетер) поєднується з «Царем» (Малхут), і це відбувається не в порядку ішталшелуту. Саме тому це уподібнюється до полум'я, що охоплює ґніт: велике світло утверджується в темряві ґнота. На завершення він пояснює, що «світильник» — це додаткове світло в Малхут: «Єдиний, Життя світів, Цар».

ПРИМІТКА КЕНОТ

Бао"ה" בראשית שכא, ב מציינ ע"י: "ור"ל שבעוה"י דוקא מחברים בחי יחיד שהוא הכתר עם בחי מלך שהוא המלך, וזהו שלא כדרך השתלשלות ע"כ נמשל אל אחיות האור כפתילה שבכחי החשך שהוא הפתילה נאחז ונתגלה אור גדול, וכך הו"ע המשכת בחי יחיד בכחי מלך. . נמצא המכוון מזה דבחי נר זהו"ע מה שנמשך תוסי וריכזי אור במלך היינו בחי יחיד חי העולמים מלך עכ"ל שם.

31

רוח אייתי רוח

Зогар навчає, що дух знизу приводить і притягує дух згори. Тут пояснюється, чому Б-жественне світло має бути притягнуте вниз завдяки власному служінню людини.

Zohar II, 162bכסב, ח"ב קסב

ПРИМІТКА КЕНОТ

ח"ב קסב, ב.

32

אם ישים אליו לבו

Елігу каже Йову, що Б-гу немає потреби кривдити когось: якби Він зосередив Свою увагу на людині, то просто забрав би назад до Себе її дух і душу, і людина померла б. Маамар читає ці слова інакше: людина, яка спрямовує своє серце до Б-га, збирає до Нього власні дух і душу — дух знизу, що притягує дух згори. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Job 34:14י"ד: איוב י"ד

אִם־יִשֶּׂים אֵלָיו לִבּוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

АВЗАЦ 13

33

להדליק ולהמשיך האור

Ор га-Тора зазначає, що в благословенні сказано «запалити», а не вжито Торуве «коли підноситимеш» (беаалотха): храмовий світильник, як і шабатній, — це «Я звеличу Тебе» знизу вгору, тоді як ханукальний світильник — це «Я звеличу Тебе» згори вниз, тому в благословенні сказано «запалити».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת שם שכב, א הדיוק בלשון הברכה שמברכין להדליק ולא כמ"ש בהעלותך "כי נר דהיכל דוגמת נר שבת ארומך מלמטלמ"ע ונר חנוכה דוגמת ארומך מלמעלמ"ט, ע"כ נאמר להדליק", ע"ש.

34

קרוב ה' לכל קוראיו

Давид у Psalm 145: «Im'я Б-га (Гавая) близьке до всіх, хто кличе Його, до всіх, хто кличе Його в істині»: Він близький до кожного, хто щиро звертається до Нього. Маамар розуміє закликання «в істині» як притягнення «істини Гаваї» у світ. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:18ח"ה: תהילים קמ"ה

קרוב ה' לְכֹל־קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְאֱמֶת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יח.

35

כחשיכ' כאורה

«Темрява — як світло» перед Б-гом. Тут це виражає, що верхнє й нижнє рівні перед Ним.

Psalms 139:12כ"ט: תהילים קל"ט

גַּם־הַחֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֶׁיךָ מִמֶּךָ וְלַיֵּלָה כִּי־וַיֵּרָא כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36

כדמותנו

«Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою». Маамар розуміє «подобу» як ступеневий порядок світів, а «образ» — як істину єдності Б-га.

Genesis 1:26א': בראשית א'

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמֹתֵינוּ וַיְרִדוּ בְדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37

דמות כבוד ה'

Видіння престолу Єхезкеля завершується словами: «Таким був вигляд подобі слави Гаваї», і він падає ниць. Маамар використовує цей вислів на позначення впорядкованої ієрархії, яка існує лише з погляду створіння.

Ezekiel 1:28 חזקאל א': כ"ח

כְּמֵרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵנָן בַּיּוֹם הַנֶּשֶׂם בֵּין מְרָאָה הַנֶּגֶה סָבִיב הוּא מְרָאָה דְּמוּת כְּבוֹד־ה' וְאֶרְאָה וְאֶפֶל עַל־פָּנַי וְאִשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר:

As the appearance of the bow that is in the cloud in the day of rain, so was the appearance of the brightness round about. This was the appearance of the likeness of the glory of the L-RD. And when I saw it, I fell upon my face, and I heard a voice of one that spoke.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

בצלם אלקים

Людина була створена «за образом Б-га». Тут «образ» означає істину єдності Б-га, однакову у вищих і нижчих світах.

Genesis 1:27 בראשית א': כ"ז

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם:

And G-d created man in His own image, in the image of G-d created He him; male and female created He them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39

אמת ה' לעולם

Псалмоспівець закликає народи прославляти Б-га, «бо Його милість переважила над нами, а істина Гаваї триває вічно (ле-олам)». Очевидно, ле-олам означає «вічно»; маамар тлумачить його як «у світ».

Psalms 117:2 תהילים קי"ז: ב'

כִּי־גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ וְאֶמֶת־ה' לְעוֹלָם הַלְלוּ־הָ:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 14

40

כי גבר עלינו חסדו

«Бо Його милість взяла гору над нами, і істина Імені Б-га (Гавая) перебуває навіки». Маамар тлумачить першу половину як шлях досягнення другої: потік милості притягує істину Гавая у світ.

Psalms 117:2 תהילים קי"ז: ב'

כִּי־גָבַר עָלֵינוּ חֶסֶדוֹ וְאֶמֶת־ה' לְעוֹלָם הַלְלוּ־הָ:

For His mercy is great toward us; And the truth of the L-RD endureth for ever. Hallelujah.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיז, ב.

41

לפני מלך מלך

Тора перелічує «царів, які царювали в землі Едома перед тим, як будь-який цар зацарював над синами Ізраїлю». У Кабалі ці царі, які царювали й померли, — це світ Тогу (хаосу); Альтер Ребе використовує цей вислів, говорячи про високий корінь тваринної душі, що передує впорядкованим світам.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו: לא

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוֹם לִפְנֵי מֶלֶךְ־מֶלֶךְ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42

וכמ"ש במ"א מענין המאכל שעליו יחי האדם

В уривку про Бешалах запитується, чому людині потрібен хліб, якщо хлібові людина не потрібна. Відповідь пов'язана з коренями Тогу й Тікун: слова «людина живе» стосуються Б-жественної душі (нефеш елокіс), яка отримує світло від Б-жественної іскри в їжі. В уривку на 9d Тікун описано як численні посудини й мале світло; атрибути можуть поєднуватися, бо вони не проявляються з великою інтенсивністю.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל ט, ד. לקמן סה, ד. לקו"ת צו יג, ב ועוד.

43

יחיה האדם

Моше нагадує Ізраїлю про манну: «не самим лише хлібом живе людина, але всім, що виходить з уст Гавая, живе людина». Маамар посилається на пояснення, що їжа підтримує людину, бо її корінь вищий.

Deuteronomy 8:3 דברים ח': ג'

וַיַּעֲזֹב וַיַּרְעִיבְךָ וַיֹּאכְלֶךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּ אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן הוֹדִיעַךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצֵא פִּי־ה' יִחְיֶה הָאָדָם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44

להודיע לבני האדם גבורותיו

Згаданий вище вірш, у якому «могутні діяння» (гвурот) тлумачаться як скорочення, через які розкривається царювання.

Psalms 145:12 תהילים קמ"ה: י"ב

לְהוֹדִיעַ לְבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרָתוֹ וְכְבוֹד הַדָּר מְלָכוּתוֹ:

To make known to the sons of men His mighty acts, And the glory of the majesty of His kingdom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45

כי אתה נרי הוי'

Початковий вірш маамару. Тут слова «Ти — мій світильник» ототожнюються з милістю, що бере гору і

приносит свет без скорочень.

II Samuel 22:29 כ"ב:כ"ט

כִּי־אַתָּה נִירִי ה' וְהִי יִגִּיָּה חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

46 יחוד קובח"ו כמ"ש בתניא פמ"א בהג"ה

Власне посилення тексту на примітку до 41-го розділу Танія, де йдеться про єднання Святого, благословенного Він (Кудша бріх ху), та Його Б-жественної присутності (Шехіні).

Tanya, Likkutei Amarim מ"א 41 חלק ראשון; ליקוטי אמרים

47 שמן משחת קדש

Б-г велить Моше сказати Ізраїлю: «Це буде для Мене святою олією помазання (шемен мішхат коदेश) для ваших поколінь», — олією для помазання Мішкану (переносного святилища) і священників. Альтер Ребе тлумачить слово «святе» (коदेश) як мудрість (Хохма), тож свята олія натякає на Тору.

Exodus 30:31 שמות ל':ל"א

וְאַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ הִזֵּה זֶה לִי לְדֹרֹתֵכֶם:

And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: This shall be a holy anointing oil unto Me throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 15

48 בכל הדברים יש שמן ואפי' באבנים

У попередньому маамарі олія — це очищення інтелектуальної душі від нога (сйива), що має корінь у світі Тору; коли її притягує гніт Б-жественної душі, вона перетворюється на світло — велику любов «усією своєю міццю». Гніт там — це міцва, фізичні предмети якої також походять із Тору.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לעיל לט, ד. בתקס"ח ע' תרמו מביא ראי': "וכמ"ש ושמן מחלמיש צור כי בחי' שמן הוא בחי' פנימיות כל דבר נמצא והוא בכל הנמצאים כולן כו' וכמ"ש בפרדס": וכמ"ש כולם בחכמה.

49 כולם בחכמה עשית

Псалмоспівець дивується творінню: «Які численні Твої діяння, Ім'я Б-га (Гавая)! Ти створив їх усі з мудрістю». Альтер Ребе робить висновок, що мудрість (Хохма), «олія», міститься в кожному створеному творінні. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מַה־רַּבּוֹ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ מְגִינָךְ:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

50

להיות נגדו תמיד

Давид: «Я завжди ставив Ім'я Б-га (Гавая) перед собою; бо Він праворуч від мене, я не похитнуся». Маамар перекладається з цим в описі одкровення Б-га, яке незмінно перебуває перед людиною.

Psalms 16:8 תהילים ט"ז:ח

שְׁוִיִּתִּי ה' לְנִגְדִי תָמִיד כִּי מִיְמִינִי בִלְאֻמוֹט:

I have set the L-RD always before me; Surely He is at my right hand, I shall not be moved.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51

שהיא בחי' יראה עלאה

Ор га-Тора зазначає, що цей маамар і його Бур пояснюють вищий трепет як Хохму, що передує великій любові, як це роблять більшість маамарів і як сказано в Meorei Or (літера йод, \$26). Там також розглядається Iggeres HaKodesh 18, де любов, що є насолодою, настає після вищого трепету.

ПРИМІТКА КЕНОТ

"בד"ה כי אתה נרי [כאן] ובהיאור פי' כי יראה עילאה היא חכמה והיא למעלה מאהבה רבה וכן פי' ברוב הדרושים וכ"ה במא"א אות י' סכ"ו". אוה"ת נ"ך כרך א ע' תרכד, ומציין שם לאגה"ק סי' יח ששם מבאר שבחי' אהבה בתענוגים באה אחר יראה עילאה כי דרכו של איש לחזור צריך לפרש אשר יראה עילאה זהו בינה ואהבה בתענוגים זהו אבא, ע"ש ובאוה"ת שה"ש כרך ב ע' תרטו. וראה בלקו"ת שה"ש טו, ג וז"ל שם "ועיין בפי' מקץ בביאור על פסוק כי אתה נרי שאהבה רבה היא בחינת ה' עילאה ויראה עילאה היא בחי' יוד כו".

52

אם אין חכמה אין יראה

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות פ"ג מ"ז.

53

אם אין חכמה אין יראה

«Якщо немає мудрості, немає трепету». Альтер Ребе розуміє це як вищий трепет, що походить від мудрості (Хохми), літери йуд Гавая.

משנה אבות ג':י"ז Pirkei Avot 3:17

רבי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר, אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ. אִם אֵין דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין חֻמָּה, אֵין יִרְאָה. אִם אֵין יִרְאָה, אֵין חֻמָּה. אִם אֵין בִּינָה, אֵין דַּעַת. אִם אֵין דַּעַת, אֵין בִּינָה. אִם אֵין קָמַח, אֵין תּוֹרָה. אִם אֵין תּוֹרָה, אֵין קָמַח. הוּא הִיָּה אוֹמֵר, כָּל שֶׁחֻמָּתוֹ מְרַבֶּה מִמַּעֲשָׂיו, לְמָה הוּא דוֹמֶה, לְאֵילָן שֶׁנֶּגְפֵיו מְרַבִּין וְשִׁרְשָׁיו מֵעֲטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פָּנָיו, שֶׁנֶּאֱמָר (ירמיה יז) וְהִיָּה כְעָרָר בְּעָרְכָה וְלֹא יִרְאָה כִּי יָבוֹא טוֹב וְשָׁכֵן חֲרָרִים בְּמִדְבַּר אֶרֶץ ...

Rabbi Elazar ben Azariah said: Where there is no Torah, there is no right conduct; where there is no right conduct, there is no Torah. Where there is no wisdom, there is no fear of G-d; where there is no fear of G-d, there is no wisdom. Where there is no understanding, there is no knowledge; where there is no knowledge, there is no understanding.

Where there is no bread, there is no Torah; where there is no Torah, there is no bread. He used to say: one whose wisdom ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

54

מה להלן באימה

Талмуд навчає, що Тору слід вивчати так, як її було дано на Сінаї, «зі страхом і трепетом». Маамар пояснює це через вищий трепет, що міститься в Хохмі Тори.

Berakhot 22a:4"ד"א: כ"ב ברכות

דַּתְנִינָא: "וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֶיךָ", וְכָתִיב בְּתוֹרָהּ "יּוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב", מָה לְהֵלֵן בְּאִימָה וּבְיִרְאָה וּבְרִתָּהּ וּבְזִיעַ, אֵיךְ כָּאֵן בְּאִימָה וּבְיִרְאָה וּבְרִתָּהּ וּבְזִיעַ.

for there is a teaching: "Thou shalt make them known unto thy children and thy children's children" (Deut. iv. 9) and it continues, "The day that thou stoodest before the L-rd thy G-d in Horeb" (Deut. iv. 10) — as [the Israelites stood at Horeb] with dread and fear and trembling and shaking, so here [when teaching Torah] must it be with dread and fear and trembling and shaking.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כב, א. ראה לעיל כא, ב ובמ"מ לשם.

АБЗАЦ 18

55

ודברי אשר שמתי בפיך

Завіт Б-га з тими з Ізраїлю, хто повертається до Нього: «Мій дух, що на тобі, і Мої слова, які Я вклав у твої уста, не відійдуть із твоїх уст», ані з уст їхніх дітей. Маамар застосовує цей вірш до слова Б-га, яке вимовляє той, хто вивчає Тору. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו נ"ט:כ"א Isaiah 59:21

וְאֵנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרֵי אֲשֶׁר־שָׁמַעְתִּי בְּפִיךָ לֹא־יִמְשֻׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע וְזֶרַע אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד־עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י נט, כא.

56

ודברת בם

Моше у молитві «Шма»: «і говоритимеш про них», тобто про слова Тори, вдома й у дорозі. Маамар тлумачить слова «про них» (бам, буквально «у них») як продовження в ці слова мудрості (Хохми) та вищого трепету.

Deuteronomy 6:7"ו: דברים

וְשִׁנְנָתָם לְבָנֶיךָ וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשֹׁכְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ:

כי אתה נרי ה' והוי"ה יגיה חשכי

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים ו, ז.

АБЗАЦ 19

57

בעמדם תרפינה כנפיהם

У видінні Єхезкеля крила ангелів гучно шумлять у русі, але «коли вони зупинялися, то опускали свої крила». Маамар тлумачить цю нерухомість як мовчання молитви.

יחזקאל א':כ"ד Ezekiel 1:24

וְאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל כְּנָפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים כְּקוֹל־שִׁדִּי בְּלִכְתָּם קוֹל הִמָּלֵה כְּקוֹל מַחְנֶה בְּעֶמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנָפֵיהֶן:

And when they went, I heard the noise of their wings like the noise of great waters, like the voice of the Almighty, a noise of tumult like the noise of a host; when they stood, they let down their wings.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל א, כד.

58

שו"ה עיני כבודו — והוא

У рукописі стоїть «ve-gi» (жіноча форма) замість «ve-gu», тож слова «це бхіна г'нота» прямо стосуються трепету (ipa — іменник жіночого роду).

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכתי"ה הנ"ל: והיא.

59

ולא למרות עיני כבודו

Єшааягу докоряє тим, чий слова й учинки «зухвало зневажують очі Його слави». Маамар використовує цей вислів для нижчого трепету — страху повстати проти Б-га.

ישעיהו ג':ח Isaiah 3:8

כִּי כְשֶׁלָה יְרוּשָׁלַם וַיהוּדָה נָפַל כִּי־לְשׁוֹנָם וּמַעַלְלֵיהֶם אֶל־ה' לְמִרּוֹת עֵינֵי כְבוֹדוֹ:

For Jerusalem is ruined, And Judah is fallen; Because their tongue and their doings are against the L-RD, To provoke the eyes of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 20

60

ואהבת

«I любитимеш Ім'я Б-га (Гаваю), Б-га твого» — слова Моше у Шма. Слово веагавта (414) дорівнює подвійному слову «ор» — «світло» (207), що відповідає двом світлам полум'я.

Deuteronomy 6:5"ה: דברים

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכָל־לִבְּךָ וּכְכָל־נַפְשְׁךָ וּכְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 ואהבת בגימט' ב"פ אור

У примітці сказано, що джерело цієї гематрії наведено там. У тому уривку з попереднього маамара цього тиждневого розділу пояснюється вислів «Єдиний, Життя світів, Цар»: «Єдиний» стоїть вище за «один», а життя всіх світів походить від того, що Він є їхнім Царем.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל לב, ג.

62 אהבה בתענוגים

«Яка ж ти прекрасна і яка приємна, любов у насолодах». У хасидизмі так називають любов, що приходить як дар згори.

Song of Songs 7:7: שיר השירים ו':

מהיפית ומהנעמת אהבה בתענוגים:

How fair and how pleasant art thou, O love, for delights! .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 21

63 כי אתה נרי הוי

Початковий вірш, перша половина якого тут пояснюється як чотири літери Імені Б-га (Гавая), що утворюють світильник душі.

II Samuel 22:29: שמואל ב כ"ב:כ"ט

כיאתה נירי ה' והי גיהה חשכי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 נר הוי נשמת אדם

«Світильник Гавая — душа людини», світильник, у якому облачене Ім'я Гавая.

Proverbs 20:27: משלי כ':כ"ז

נר ה' נשמת אדם חפש כל־חֲדָרֵי־בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 22

65 והוייה יגיה חשכי

Друга половина початкового вірша, яку тепер пояснено як вищий рівень Імені Б-га (Гавая).

II Samuel 22:29: שמואל ב כ"ב:כ"ט

כיאתה נירי ה' והי גיהה חשכי:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 ה' אל רחום וחנן

Коли Б-г пройшов перед Моше й відкрив тринадцять атрибутів милосердя, Він проголосив: «Гавая, Гавая, Б-г, співчутливий і милостивий». Маамар вбачає у подвійному Імені два рівні Гавая.

Exodus 34:6: שמות ל"ד:ו

ויעבר ה' על־פניו ויקרא ה' ה' אל רחום וחנן ארך אפים ורחמים ואמת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות לד, ו.

67 פעם כתיב . . שבסדר ההשתלשלות

У примітці наведено обидва варіанти: «Гавая, милосердний і милостивий» та «Милостивий і милосердний — Гавая».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ד"ה חייב אדם לברך תרל"ח פרק ד.

68 חנן ורחום ה'

«Милостивий і співчутливий — Гавая», де атрибути стоять перед Іменем.

Psalms 111:4: תהילים קי"א:ד

זכר עשה לנפלאותיו חנן ורחום ה'

He hath made a memorial for His wonderful works; The L-RD is gracious and full of compassion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיא, ד. קמה, ח.

69 חנן ורחום הוי

«Милостивий і співчутливий — Гавая, не скоро гнівається і великий у милості», знову з атрибутами перед Іменем.

Psalms 145:8: תהילים קמ"ה:ח

חנן ורחום ה' ארך אפים וגדל־חסד:

The L-RD is gracious, and full of compassion; Slow to anger, and of great mercy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 והוי . . על בחי הוי ביותר עליונה

У примітці сказано, що там Лікутей Тора цитує Ідру, згідно з якою перше Ім'я перебуває в Zeir Anpinі, а друге — в Atikū.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת פ' חקת נו, ג בשם האדרא דשם הראשון בו"א והבי בעתיק ע"ש.

АБЗАЦ 23

71 הוי רחום וחנן

У тринадцяти атрибутах Ім'я стоїть перед словами «милосердний і милостивий». Маамар визначає це

Im'ya як Im'ya B-ga (Гавая), що перебуває над упорядкованими світами.

Exodus 34:6: שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל-פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב-חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 דלאו מכל אלין מדות

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ת"ו בהקדמה פתח אליהו.

73 דלאו מכל אלין מדות איהו כלל

У молитві Еліягу у вступі до «Тікуней Зогар» сказано, що атрибути показують, як Б-г керує світом, тоді як Він Сам «зовсім не належить до жодного з цих атрибутів».

Tikkunei Zohar 17b:5-7: תיקוני זוהר י"ז ב'ה' י"ז-ה' י"ז

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולא משפט ידיעא דאיהו רחמי ולא מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ידך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלגה רזין טמירין על ידך מה דלא אתיהיב רשו לגלגה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך י"י הגדולה והגבורה וכי

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

74 חנון ורחום הוי

Тут атрибути передують Імені. Маамар розуміє це як Гавая впорядкованих світів, що сходить із бажання Б-га виявляти доброту.

Psalms 145:8: תהילים קמ"ה:ח

חֲנוּן וְרַחוּם ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגָדֹל-חֶסֶד:

The L-RD is gracious, and full of compassion; Slow to anger, and of great mercy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 שו"ה המשכה — אך פי' . . דהיינו

У рукописі слова від «притягування вниз» до «тобто» наведено лише так: «але з рівня милостивого й милосердного, тобто» (аך מבחי' חנון ורחום דהיינו) «тобто».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהכתי"י שם: אך מבחי' חנון ורחום דהיינו.

76 כי חפץ חסד הוא

Завершальна хвала Міхея: «Хто такий Б-г, як Ти, що береш на Себе провину... Він не зберігає гніву Свого повік, бо бажає доброти». Тут це бажання є джерелом, з

якого сходить Гавая впорядкованих світів. (контекст: Танах Стейнзальца)

Micah 7:18: מִיכָה ז':י"ח

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נָשָׂא עוֹן וְעָבַר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נַחֲלָתוֹ לֹא־הִחְזִיק לְעַד אָפוּ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 ועמ"ש ע"פ ואתחנן אל ה'

У примітці зазначено, що маамар про «I ya блага Гавая», до якого Алтер Ребе відсилає у зв'язку з двома Іменами Гавая, надруковано в Or ga-Tora.

ПРИМІТКА КЕНОТ

אוה"ת ואתחנן ע' פט.

78 וע"פ וירא ישראל

Це маамар про «Ізраїль побачив велику руку», до якого Алтер Ребе відсилає у зв'язку з двома Іменами Гавая. Уривок із цієї сторінки протиставляє легковажну радість, яка приховує світло Б-га, наче оболонка, радості, що приходить завдяки служінню Б-гу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקמן סא, ד.

AB3AЦ 25

79 עיקבא דמשיחא

Мишна описує епоху «слідів Машіаха». Альтер Ребе називає душі тієї епохи «п'ятами» — рівнем, для подолання зла на якому потрібні великі зусилля.

Mishnah Sotah 9:15: משנה סוטה ט"ט:ט"ו

... מְשֻׁמָּת רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כֹּא גֹבֵי וְרַבּוֹ צְרוּת. מְשֻׁמָּת רַבִּי אֱלֶזָּר בֶּן עֲזַרְיָה, פֶּסֶק הָעֵשֶׂר מִן הַחֲכָמִים. מְשֻׁמָּת רַבִּי עֲקִיבָא, בְּטֹל כְּבוֹד הַתּוֹרָה. מְשֻׁמָּת רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסָא, בְּטֹלוֹ אֲנָשִׁי מַעֲשֶׂה. מְשֻׁמָּת רַבִּי יוֹסִי קַטְנוּתָא, פֶּסְקוֹ חֲסִידִים. וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ קַטְנוּתָא, שֶׁהָיָה קַטְנוּתוֹ שֶׁל חֲסִידִים. מְשֻׁמָּת רַבֵּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי, בְּטֹל זֵיו הַחֲכָמָה. מְשֻׁמָּת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הַזֶּקֶן, בְּטֹל כְּבוֹד הַתּוֹרָה וּמַתָּה טְהָרָה וּפְרִישוּת. מְשֻׁמָּת רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בֶּן פֶּאֲרִי, בְּטֹל זֵיו ...

When Rabbi Meir died, the composers of fables ceased. When Ben Azzai died, the diligent students [of Torah] ceased. When Ben Zoma died, the expounders ceased. When Rabbi Joshua died, goodness ceased from the world. When Rabban Shimon ben Gamaliel died, locusts come and troubles multiplied. When Rabbi Elazar ben Azaryah died, the sages ceased to be wealthy. When Rabbi Akiba died, the glory of the Torah ceased. When Rabbi Hanina ben Dosa died, men of wondrous deeds ceased. When Rabbi Yose Katnuta died, the pious men (hasidim) ceased and ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АБЗАЦ 26

80

והוי"ה יגיה חשכי

Друга половина початкового вірша, тепер застосована до темряви пізніших поколінь.

II Samuel 22:29ט"כ:ב:שמואל ב

כִּי־אַתָּה נִירִי ה' וְהִי יִגִּיֶה חֹשֶׁךְ:

For Thou art my lamp, O L-RD; And the L-RD doth lighten my darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81

נר הוי"ה נשמת אדם

«Світильник Імені Б-га (Гавая) — душа людини». У пізніших поколіннях цей світильник не світить власною силою.

Proverbs 20:27מ"ז:כ"ימשלי

נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׁ כָּל־חֲדָרֵי־בֶטֶן:

The spirit of man is the lamp of the L-RD, searching all the inward parts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

82

ולמענו למענו יעשה

Б-г каже: «Заради Мене, заради Мене Я діятиму». Маамар використовує ці слова щодо світла, яке дається згори, а не здобувається знизу.

Isaiah 48:11מ"ח:י"אישעיהו

לְמַעְנִי לְמַעְנִי אַעֲשֶׂה כִּי אֵיךְ יִחַל וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן:

For Mine own sake, for Mine own sake, will I do it; For how should it be profaned? And My glory will I not give to another.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

83

כי חפץ חסד הוא

Б-г «бажає милості» — саме тому вища Гавая світить навіть там, де немає пробудження знизу (ітарута делетата).

Micah 7:18ח"ז:י"חמיכה

מִי־אֵל כְּמוֹךָ נִשְׂא עֹון וְעֵבֶר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׁאֲרִית נִחַלְתּוֹ לֹא־הִחֲזִיק לְעַד אֲפֹ כִּי־חֲפֵץ חֶסֶד הוּא:

Who is a G-d like unto Thee, that pardoneth the iniquity, And passeth by the transgression of the remnant of His heritage? He retaineth not His anger for ever, Because He delighteth in mercy. .

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84

והוי"ה . . שלמעלה מההשתלי יגיי חשכי

У примітці наведено посилання на місце, де йдеться про вищу Гавая, що осягає темряву.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע' יהל אור ע' 96.

АБЗАЦ 27

85

שנכנסו יונים להיכל

Розповідь Талмуду про Хануку: коли греки увійшли до Гейхалу (Святилища), вони осквернили всю його олію. Альтер Ребе тлумачить Гейхал як розум, а греків — як мудрість оболонки (кліпи).

Shabbat 21b:10-11א"י-י"א:ב:שבת

מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שפשנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשנברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, ברוך ואלא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה זמנים. לשנה אחרת קבעום ועשאום זמנים טובים בהלל והודאה. תנו היום: גז היוצא מתחת ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

86

היכל . . ה"י כ"ל בגימטריא נש"ב

У своєму коментарі Цемах Цедек пояснює, що гей-йуд — це гей Біни, джерело того, що зветься «Кол», і посиляється на Зогар щодо Лех-Леха. Він також цитує Meorei Or, де сказано, що Гейхаль означає основу (Йесод) Нукви — чи то Імми (Біни), чи нижчої Нукви.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נוצר בסה"מ תקס"ד ע' כז בהגהת הצ"צ וכ' שם: "היינו ה' דיבנה שהיא מקור דנשיב הנק' כל, והוא בזהר פ' לך צד"ב. וכ"כ במא"א את ה"א סעיף יא היכל נק' יסוד דנוקבא בין דאימא בין דנוק' תתאה" ע"ש.

87

והיונים הנ"ל הם בחי חכמה דקליפה

В одному з попередніх маамарів сказано, що греки осквернили олії силою Хохми кліпи, тож світло треба було притягнути згори, від святої Хохми: з глечика, запечатаного первосвященником, «багатого на милість». Оскільки це світло походить з охоплювального рівня, воно сягає навіть наших поколінь без Храму; той уривок також відсилає до цього маамара, де перше Ім'я Б-га (Гавая) в межах ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) — це «Ти — мій світильник», тобто світильники Храму.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל לד, א. שערי אורה ד"ה כתיב כי אתה נרי פט"ז ואילך. לקו"ש לפ' תשא חכ"ו ע' 246.

88

שו"ה דקליפה — פילוסופיית שבזמן

У рукописі додано «тощо» і замість «бо в той час» читаємо «і в той час».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכתי" הנ"ל נוסף: כ"ו ובזמן.

АБЗАЦ 28

89

טמאו כל השמנים

Талмуд розповідає, що греки осквернили всю олію в Хейхалі (Святилищі), і знайшовся лише один глечик, запечатаний первосвященником. Тут олії — це свята

мудрість (Хохма), а запечатаний глечик — любов, що походить згори.

Shabbat 21b:10 שבת כ"א ב

מאי חנוכה? דתנו רבנן: כ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמנאי אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. ששנכנסו יונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל. וכשנכרה מלכות בית חשמונאי ונצחום, כךדו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד. נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ונעשו ימים טובים בהלל והודאה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

90

שו"ה שרצו — להשכיחם תורתך

Там висловлено думку, що грецька мудрість настільки зміцніла, що прагнула «змусити їх забути Твою Тору», бо черпала з мудрості Тори — кореня всіх мудростей світу — і використовувала її неправильно; вони хотіли осквернити святість, що міститься в мудрості Тори.

ПРИМІТКА КЕНОТ

”יש לומר שהתגברות חכמת יון (חכמה דקליפה) עד כדי כך שרצו “להשכיחם תורתך”, היא, מצד היניקה שלהם מחכמת התורה (שהרי כל החכמות שבעולם (ככל עניני העולם) שרשם ומקורם בחכמת התורה) (שהשתמשו בה) באופן בלתי רצוי” — ספר השיחות תשנ”ב כרך א ע’ 197. וראה שם ע’ 198 “שרצו לטמא ח”ו את הקדושה שבחכמת התורה”.

91

בהעלות אהרן את הנרות

Вказівка Б-га Аарону спалювати пахощі «коли Аарон запалює світильники надвечір». Маапар пов’язує Аарона, первосвященника, з наднебесною милістю та любов’ю, що походить згори.

Exodus 30:8 שמות ל"ח

וּבַהֲעֹלֹת אֶהְרֹן אֶת־הַנֵּרוֹת בֵּין הָעֶרְפִּים יִקְטְרֶנָּה קִטְרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה' לְדֹרֹתֵיכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it, a perpetual incense before the L-RD throughout your generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות ל, ח.

92

אהרן שושבינא דמטרוניתא

У примітці зазначено, що джерело цього вислову наведено там. У тому уривку йдеться про «нитку милості», що простягається над тим, хто вивчає Тору вночі: про нову любов згори, яка виходить за межі природи Б-жественної душі (нефеш елокіс), — рівень любові, пов’язаної з насолодою.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל לב, ב.

93

שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות

Там у примітці запропоновано інше прочитання: глечик означає вищий трепет, запечатаний у великій любові. Храмові світильники були словами «Ти — моя лампа» для високих душ того часу, тоді як ханукальні світильники біля входу несуть нижчим душам пізні-

ших поколінь слова «Гавая осяює мою темряву»; це вище Im'я притягується через пожертви понад власні можливості та ретельне дотримання рабинських приписів, одним із яких є Ханука.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוכ 1223 נוסף: "ועו"ל הפך של שמן זהו יראה עילאה והי חתום בחותמו של כה"ג הוא בחי אה"ר כי יראה עילאה היא למעלה מבחי אה"ר אלא שמתלבשת בה ונק' תרין ריעין דלא מתפרשין וזהו פ"י לשון בהורות בדחילו ורחימו, וזהו ענין הנרות שהיו במקדש והנרות דחנוכה כי הנרות שהיו במקדש הוא ע"ד כי אתה נרי הוי"ה כי אז היו הנשמות גבוהות, וזהו שארז"ל וכי לאורה הוא צריך כי פ"י אורה בה"ה הוא בחי"ה הארה והזיו הנמשך מבחי"ה תתאה היא בחי"ה מלכותו ית' והוא בחי"ה אלקי הכה והחיות של כללות העולם הנמשך בהם מבחי"ה מלכותו ית' שנק' ג"כ בשם אור כמשל והוא הנקי אורה, ומבואר למעלה שבחי"ה זו הוא רק הארה וזיו בעלמא, וזהו וכי לאורה הוא צריך אלא עדות הוא כי שעי"ה הדלקת הנרות נמשך אור עליון בחי"ה שם הוי"ה ממש שהוא עצמיות האור ולא זיו והארה בעלמא שעי"ה נאמר ואמת ה' לעולם, והוא בחי"ה נהורא חיוורא כו', אך מצות נר חנוכה שתיקנו להדליק הנרות בפתח הסמוך לרה"ר הוא להמשיך בחי"ה זו גם לנשמות הנמוכים בדורותינו אלה, והוא מבחי"ה והוי"ה יגיה חשכי, ועי"ה מ"ש במאי ע"פ רני ושמחי איך יש ג' בחי"ה בעבודת ה', ולפעמים נק' כנס"י בשם בת ולפעמים כו', ומבואר שם בענין בחי"ה בת היינו שהוא בחי"ה מקבל, וזהו בחי"ה והוי"ה יגיה חשכי המבואר כאן שיש חושך המחשיך בנפשו עד שא"א לו לבא בעצמו לבחי"ה רצוא ומס"נ בק"ש, אע"פ שמתכוון ומבין בגדולת ה' וכי אליו יאתה למסור נפשו ורוחו ונשמתו ולמאוס בהבלי העולם עכ"ל אין לו כח המושך בפ"י לאהבה ורצון זה כו', והיינו מצד שהנשמות הם נמוכות במדרגה כנ"ל, אלא שאעפ"י כו' והוי"ה יגיה חשכי ועי"ה נאמר תתן אמת ליעקב שאין לו בחי"ה אמת מצד עצמו רק תתן אמת וכו' (משא"כ בנשמות הגבוהות נ"א אשר יקראוהו באמת כמשל) שיבא לבחי"ה רצוא ומס"נ בק"ש, ולכן נק' בחי"ה זו בת שהוא בחי"ה מקבל האמת מלמעלה אבל מצד עצמו לית ל"י כו', ובחי"ה אחותי זהו נשמות גבוהות שנק' אחי"ה ורעים למקום, והיינו מעלת בחי"ה הצדיקים שאמרנו בגמ' תורת אומנתו ונק' תורתו וכמ"ש ובתורתו יהגה שנק' התורה על שמו ממש, א"כ אינו בחי"ה מקבל כי התורה שהוא תורתו נותנת בו הכה והעז לבא לבחי"ה הנ"ל, וזהו והנה כי אתה נרי הוי"ה אתה היינו אותיות התורה מא' ועד תי"ו וכו', והוא בחי"ה ובתורתו יהגה כו', והנה מ"ש רני ושמחי בת וכו' היינו שלע"ל תתעלה הבחי"ה בת ביתר שאת ע"ש, והטעם מובן עפ"י מ"ש כאן דבחי"ה יגיה חשכי נמשך ממקום עליון יותר מבחי"ה הוי"ה שלמעלה מהשתלשלות וכו', שהוא למעלה מבחי"ה כי אתה נרי הוי"ה כנ"ל באריכות, ולכן בחי"ה בת שהוא מקבל מבחי"ה זו תתעלה לע"ל לבחי"ה זו ממש שלמעלה מהשתלשלות. וזהו בית יעקב לכו ונלכה באור הוי"ה, פ"י באור המאיר בש' הוי"ה שאור זה הוא בחי"ה השם הוי"ה שלמעלה מהשתלשלות וכו', אך איך ומה מקבל מבחי"ה זו בשם ה' שלמעלה מהשתלשלות הנה הוא ע"י הצדקה שנק' בשם זריעה וזרע צדקות כמו שהצמיחה מכח הצומח שבארץ כו' הוא מצמיחה הרבה, והיינו מפני שיש בו בחי"ה א"ס ממאמר תדשא הארץ כו' להצמיח עד אין קץ כך הצדקה הוא בבחי"ה זריעה שיש בה בחי"ה כה א"ס בהעלם וכו', ופרט מעשה הצדקה שבלי צמצום כ"א בויתור רב לחוש על דל ואביון ביותר מיכולתו וכדפי"ב באה"ק ע"פ חסדי ה' כי לא תמנו שכח בחי"ה צדקה וחסד זה הוא דוקא הממשיך מבחי"ה חסד עילאה שלמעלה מהשתלשלות כו' ע"ש הטיב. וגם ע"י סור מרע בל"ת וכל ד"ס שחמורם יותר מד"ת וזהו ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה, דהנה בתושב"כ יש פסיק טעמא בין שם הוי"ה שלמעלה מעלה מהשתלשלות וכו', והיינו שאינו נמשך כ"א ע"י התשובה, ועי"ה אמרו במקום שבע"ת עומדים צד"ג א"א לעמוד לפי שעי"ה התשובה מעומקא דליבא בחילא יתיר בבחי"ה כלות הנפש שממשיך י"ג מדחי"ה שהן מבחי"ה שם הוי"ה שלמעלה מהשתלשלות, והנה מדברים סופרים בקיום מצות נר חנוכה הורו לנו שעי"ה קיום כל מצות עשה ול"ת דרבנן בסור

מרע וע"ט בכל דקדוקי סופרים ואזהרותיהם נמשך להיות והוי"ה יגיה חשכי
 שהוא בחי' שם הוי"ה שלמעלה מההשתלשלות מה שאינו נמשך ע"י תושב"כ
 כו', ולכן חמורים ד"ס מד"ת וכו' וכה"ג נת' במ"א ג"כ ע"פ מארז"ל ואיך לא
 אשא פנים לישראל שאני אמרתי ואכלת ושבעת וברכת והן מדקדקים על
 עצמן עד כזית ועד כביצה, כי בחי' ישא ה' פניו ע"י הוא גילוי מבחי'
 שלמעלה מהשתלשלות וכמ"ש ג"כ ב"ג מדה"ר ויעבור הוי"ה על פניו וכו',
 וכן ביום כיפור כתיב לפני הוי"ה תטהרו לפני היינו בחי' פנימיות והרי גילוי
 בחי' זו נמשך דוקא ע"י שמדקדקים על עצמן עד כזית ועד כביצה שהוא
 מד"ס וזהו כי טובים דודיך מיין לריח שמניך טובים יותר מיינה של תורה".

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/13/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок